

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

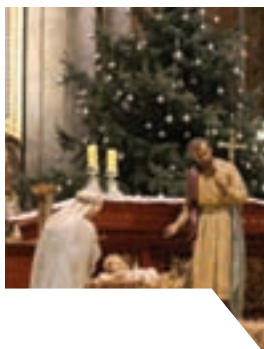
RIJEČ

BROJ 818

21. PROSINCA 2018. CIJENA 50 DINARA

■ HNV – 16 godina

4

Božićne poslanice

**Božićne poruke
mons. Đure Gašparovića i mons. dr. Ivana Pénzesa**

9

Održana sjednica HNV-a

**Novi Izvršni odbor
i dopredsjednici**

10

Pomoć Osječko-baranjske
županije Hrvatima u Vojvodini

**Pružena ruka
prijatelja**

12

Dr. sc. Zoran Primorac,
fizičar i povjesničar znanosti

**Jesu li nam sveučilišta
potrebna?**

29

Održan godišnji koncert HKPD-a
Matija Gubec iz Rume

115. obljetnica rada

34

Katolički molitveni
dom bez struje

**»Ako je oblačno,
škiljimo«**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

*Svim našim čitateljima,
suradnicima i poslovnim partnerima
želimo sretan Božić*

Božićna poruka mons. Đure Gašparovića, srijemskog biskupa

Čudesno otajstvo Božića

Draga braćo svećenici, redovnici i redovnice, dragi Kristovi vjernici laici!

Sin Božji se rodio kao čovjek radi nas i radi našega spasenja. Bog Otac nam ga daruje, da nas prosvjetli i da nas uvede u krilo svoje božanske obitelji kao svoju posinjenju djecu. Danas, na ovaj radosni dan, slavimo početke svoga spasenja. Bog se rađa među nama i u nama, Bog nas pohodi u svome Sinu i u njemu nam sve daruje. Svim srcem danas želimo Bogu zahvaliti za taj neizmjeran i nadspoznatljiv dar.

Čudesno je otajstvo Božića. Otajstvo Božića čudesna je tajna koja se očituje u siromašnom djetetu.

Utjelovljenje Sina Božjega tajna je naše vjere. Ne možemo je razumjeti niti dokučiti njezine dubine. Ta tajna nadilazi naše shvaćanje i naše poimanje. Možemo tek nazirati silnu i nadspoznatljivu ljubav Božju. Možemo slaviti Gospodina zbog silnih njegovih djela. Možemo samo zahvaljivati Bogu na njegovu neizmjernom daru, a to je njegov utjelovljeni Sin Isus Krist koji nas uzdiže do nebeskih visina. Ono što su proroci naviještali, zbiva se među nama. Ono o čemu stari nisu ni sanjati mogli, među nama se ostvaruje. Zato danas zahvaljujemo, radujemo se. Baš kao što govori Pavao: Radujte se u Gospodinu uvijek! Ponavljam: radujte se! Blagost vaša neka je znana svim ljudima! Gospodin je blizu! (Fil 4,4-5). Gospodin je s nama i među nama.

Prvi poklonici su nepoznati, mali ljudi, pastiri. Njegovo rođenje nije bila velika senzacija da mu dolaze carstva i kraljevstva. Dovoljno je bilo da rođenje Isusovo bude proglas ljubavi Božje prema čovjeku i navještaj i očitovanje da je Bog postao posve bliz čovjeku, da je Bog s nama, Emanuel. Ovim slavljem Božića slavimo radosni događaj Božjeg zahvata u ljudsku povijest kako bi izmijenio njezin tijek pretvarajući je u povijest spasenja, radosti i mira. To je događaj da je Isus ušao u našu povijest. Ljudi su se počeli oko njega okupljati, on im je naviještao riječ dobrote i ljubavi i tako se stvorila zajednica koja u svijetu širi njegov Duh. Sin Božji je došao na svijet radi nas i tako nas koji u njega vjerujemo poziva da živimo za svoju braću. Tako nam blagdan Božića najbolje očituje povezanost Boga i čovjeka, ugrađivanje božanske ljubavi u svijet koji mi gradimo. To je ujedno otajstvo spasenja, kada se združilo božansko s ljudskim, otajstvo koje poziva ljude svih vremena da ono što je vječno i božansko utjelovljuju u svoje vrijeme i u svoje sredine. Razmišljajući i živeći to otajstvo postajemo prosvjetljeni, naš je život obasjan novim svjetlom i dobivamo novi poticaj za svoj rad i život.

Pristupimo stoga odvažno ovom velikom otajstvu. Slavimo Boga koji s visine siđe k nama na zemlju obasjati nas slavom Božjom i ispuniti svojim mirom. Dopustimo da nas prožme

njegova milost i slava, kako bismo prema budućnosti hodili radosni noseći mir svijetu koji miriše miomirisom njegova rođenja. Primimo u svoj život njega – Boga radosti i mira, te postanimo nositelji radosti i mira noseći svijetu sva dobra kojima nas je obasuo. U tom duhu i sami s anđelima radosno kliknimo: Slava na visinama Bogu, a na zemlji mir ljudima, miljenicima njegovim.

Za sve vas, draga braćo i sestre, dragi svećenici, redovnici i redovnice, dragi vjeroučitelji, župni suradnici i Vama svima koji ste promicatelji Isusovih vrednota u društvenom kulturnom i javnom životu, molim Gospodina da Vam podari radost i nadu Božića. Za sve nas se Isus rodio, za sve je došao na svijet i svima Otac naš nebeski, po Njemu daruje život koji ne prestaje. Sretan vam svima Božić!

+ Đuro Gašparović, srijemski biskup

Božićna poruka mons. dr. Ivana Pénzesa, subotičkog biskupa

Rođenje beskućnika

Kršćanska braćo i sestre!

Svi ćemo se složiti da je Božić jedan od najradosnijih, ili bolje rečeno najpopularnijih kršćanskih blagdana; pa i u tome da ga svi slave, vjernici i oni koji manje vjeruju, oni koji idu u crkvu i oni koji u nju ne idu. Očito, Božić u sebi nosi takvu radost kakva ovom svijetu uvelike nedostaje.

Čovjeku današnjice cjelovita poruka ovoga blagdana očito ne predstavlja nešto životno potrebno. Lako je u proslavi Božića probrati samo »religiozne

igračke« i tako potvrditi onu staru maksimu: od religije itekako možemo učiniti opijum koji odmara i zabavlja, koji ne dopušta da se ispravno vidi.

Pokušajmo zato sići ispod površine i otkriti bit ove noći. G. K. Chesterton je rekao: »Božić se temelji na jednom prekrasnom i namjernom paradoksu, paradoksu da se rođenje beskućnika slavi u svakom domu«. Bog se rodio kao beskućnik u obitelji siromaha, usred štale, jer za njih nije bilo mjesta u svratištu. Svaka je od ovih činjenica puno više od puke blagdanske svečanosti. Bog je od samog početka bolno iskusio što znači biti čovjekom. Došao je kao bespomoćno dijete, kako svijet ne bi uznemirio ili prisilio da ga prihvati.

Ovo su iskusili prvi svjedoci Isusova rođenja: pastiri. Njihova idila svjetla i pjesme anđela nisu dugo trajale. Možda baš onoliko koliko traje jedna polnoćka. Ni mi, dvije tisuće godina nakon pastira, nemamo gotovih rješenja. Ali zato treba zastati i dopustiti da nam Bog u tišini odgovori.

Temeljna poruka Božića jest: prepoznati Spasitelja, Boga koji može suosjećati s čovjekom i spasiti ga preko njegovih problema. Jer, na kraju krajeva, svojim utjelovljenjem Bog je čovjeku zacrtao samo jedan cilj: postati onakvim čovjekom kakvim je Bog danas postao. Bog nije došao na zemlju da nam ispriča simpatičnu priču i tako pruži kratkotrajni opijum. Ne, doista se pojavila milost Božja, spasiteljica svih ljudi, odgojila nas je da se odrekemo bezbožnosti i svjetovnih požuda te razumno, pravedno i pobožno živimo u sadašnjem svijetu i držimo otvorene oči za Boga koji dolazi.

To ćemo najbolje učiniti ako se poput pastira spustimo što dublje u surovu stvarnost našega svijeta kako bismo vidjeli da ima mnogo, čak previše onih koje je život samljeo i još uvijek melje. I za njih je on Spasitelj, Ozdravitelj i Razveselitelj, i to ponajprije tako da im je Supatnik i Suputnik. Njihova molitva šutnje i gorčine Bogu nije tuđa. I oni su Njegovi. Stoga ćemo i mi moliti za sve one koji pate. A možda će molitva za njih zapravo biti molitva i za nas.

Želite li dobro proslaviti Božić? Nađite načina da nekome budete suputnikom i supatnikom i, ako je moguće, razveseliteljem. Možda će to biti baš preko bespomoćne šutnje, a ako mognete, pronađite načina da to bude i djelom, ali tako da nikome ne zasmetate.

Ovim mislima želim svima sretan Božić i blagoslovljenu novu godinu!

+Ivan, biskup

Proslavljen praznik hrvatske zajednice

Nagrade i priznanja za zaslužne

Jedan od četiri praznika hrvatske zajednice – Dan izbora prvog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća obilježen je svečanom akademijom u petak, 14. prosinca, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici.

Kako nalaže tradicija, na ovoj svečanosti uručene su i tri godišnje nagrade – priznanja koje dodjeljuje Hrvatsko nacionalno vijeće onima koji su pridonijeli očuvanju hrvatskog nacionalnog identiteta.

»Četvrti saziv smo jedino svi«

Na početku akademije obratila se novoizabrana predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, koja je u svom govoru podsjetila da je Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji prvi puta konstituirano 15. prosinca 2002. godine. Od tada pa do danas, kako je rekla, nije

samo prošlo 16 godina nego je zajednica stasala i prolazila kroz razne teškoće.

»Ne samo da je naša zajednica preživjela, nego osvrnemo li se na trenutak i saberemo, mnogo je toga i izrodila.«

Podsjetila je na brojna postignuća i uspjehe, osobito po pitanju obrazovanja, informiranja, osnivanja ustanova, udruga, upotrebe hrvatskog jezika, izdavanja knjiga...

»Malo li je? Za zajednicu koja još ni punoljetna nije. Koja u nedostatku materijalnih sredstava ipak uspijeva graditi, koja je često u nedostatku zajedništva ipak uspjela izliti temelje. Koja je, dugo bez potpore, uspjela opstati. Hvala svima koji su doprinijeli da danas imamo na čemu graditi. O nama ovisi dalje. Zajednica nije kuća bana Jelačića ako stoji prazna. Zajednica nije *Hrvatska riječ*, ako ju nitko ne čita. Zajednica nije školski centar ako djece nema. Zajednica to smo mi. Ne smijemo odustati od

Nagrada za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku Pajo Kujundžić dodijeljena je Ministarstvu obrazovanja, znanosti i tehnološkog razvoja Republike Srbije i Ministarstvu obrazovanja i znanosti Republike Hrvatske * Priznanje Dr. Josip Andrić za doprinos hrvatskoj kulturi dodijeljeno je manifestaciji Dužijanica * Za društveni rad u hrvatskoj zajednici dodijeljeno je priznanje Ban Josip Jelačić umirovljenoj uposlenici Hrvatske matice iseljenika Mariji Hećimović

21. prosinca 2018.

 Jasna Vojnić i Lazar Cvijin dočekuju goste

Ivan Bošnjak, Ivana Perkušić, Andrija Anišić, Velimir Pleša, Annamária Vicsek, Jasna Vojnić i Ladislav Suknović

sebe samih. Ne smijemo odustati stalno iznova graditi. Prvo svoju prošlost, tražiti svoje korijene. Svoju sadašnjost, a onda uložiti snage i u budućnost. Zajednica to smo mi. Snaga institucije je na nama. Nema leđa jačih od mojih i vaših. I zato ako vam nije teško i ako je ostalo još malo mladalačkog žara, pridružite se. Četvrti saziv smo jedino svi«, kazala je Vojnić.

Čestitke za praznik zajednice, kao i novoj predsjednici HNV-a uputili su zamjenica državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Ivana Perkušić** i državni tajnik Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu Republike Srbije **Ivan Bošnjak**.

Doprinos obrazovanju

Nagrada za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku *Pajo Kujundžić* dodijeljena je Ministarstvu obrazovanja, znanosti i tehnološkog razvoja Republike Srbije i Ministarstvu obrazovanja i znanosti Republike Hrvatske, uz obrazloženje da ulaganjem u obrazovanje ulažemo u budućnost. Naime, ove godine napravljen je veliki pomak, jer je hrvatska zajednica u Srbiji ušla i u područje visokog obrazovanja – otvoren je lektorat za hrvatski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Kako je rečeno u obrazloženju, oba ministarstva su kontinuirano podupirala nastavu na hrvatskom jeziku i pružala podršku oko izrade nedostajućih udžbenika, proširenja mreže osnovnih škola, te broja srednjoškolskih profila na hrvatskom jeziku, kao i u rješavanju drugih pitanja u cilju podizanja kvalitete nastave.

Nagradu je u ime Ministarstva obrazovanja, znanosti i tehnološkog razvoja Republike Srbije primila državna tajnica ovoga ministarstva **Annamaria Vicsek**, a zatim se obratila skupu i zahvalila u ime Ministarstva i ministra **Mladena Šarčevića** na ovo-

me, kako je rekla, veoma značajnom priznanju. Također je istaknula kako se i ona osobno radovala svakom pomaku i uspjehu u zajedničkom radu, te da je ovo priznanje znak za zajedničku budućnost.

Zbog vremenskih uvjeta iz Ministarstva obrazovanja i znanosti Republike Hrvatske nitko nije bio nazočan, te je u ime Ministarstva nagradu primio generalni konzul Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**.

Doprinos u kulturi

Za hrvatsku zajednicu u Srbiji značaj kulture leži u bliskoj vezi s načinom življenja, te je dodijeljeno i priznanje *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi.

»Na prijedlog Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Hrvatsko nacionalno vijeće ovo priznanje dodijelilo je Manifestaciji *Dužijanca* i to povodom nekoliko jubileja: 50. obljetnice manifestacije *Takmičenje risara*, 50. obljetnice od prve takozvane *Gradske Dužijance* i 25. obljetnice objedinjene *Dužijance*, uz obrazloženje da je *Dužijanca* najveća manifestacija tradicijske kulture Hrvata u Vojvodini i Srbiji, koja tijekom svog stoljetnoga održavanja radi na očuvanju i promidžbi hrvatske kulture. Tijekom godine nudi najveći broj kulturnih sadržaja i okuplja najveći broj sudionika i publike, te kao takva ostavlja neizbrisiv trag kako u kulturi Hrvata u Subotici tako i u prostoru hrvatske kulture u Srbiji« stoji u obrazloženju.

Priznanje je od predsjednice HVN-a Jasne Vojnić primio predsjednik UBH-a *Dužijanca* mons. dr. **Andrija Anišić**, koji je istaknuo kako ovo priznanje pripada svima koji rade, čuvaju i vole *Dužijancu*. Podsjetio je okupljene kako je ove godine *Dužijanca* napravila veliki iskorak i predstavila se i u Zagrebu, za što

Nastup Marka Žigmanovića

je Udruga dobila priznanje Međunarodne turističke zajednice. Ovom prilikom mons. Anišić je pozvao Turističku zajednicu Grada Subotice da iskoriste ova priznanja i preuzmu brigu za turističku promidžu *Dužijance*.

Doprinos u društvenom radu

Priznanje *Ban Josip Jelačić* je priznanje koje Hrvatsko nacionalno vijeće dodjeljuje za društveni rad u hrvatskoj zajednici. Ovo priznanje, na prijedlog HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta, dobila je umirovljena uposlenica Hrvatske matice iseljenika **Marija Hećimović**. »Marija Hećimović, rođena Balažević, uvijek je bila aktivna sudionica u povezivanju Hrvatske sa Suboticom, Tavankutom, Somborom, Monoštorom i Srijemskom Mitrovicom kroz suradnju kulturno-umjetničkih društava, Crkve, škola, pisaca, pjesnika, slamarki, slikara, a iznimno je skrbila i o studentima koji su iz Vojvodine studirali u Zagrebu. Kruna spomenute suradnje bio je *Tjedan Hrvata iz Vojvodine* u Zagrebu, tijekom kojega je prikazano kulturno bogatstvo stvarano generacijama. Mariju Hećimović je uvijek krasio osjećaj i potreba pomaganja 'svom svitu', uvijek je bila spremna pomoći, uključiti se i podnijeti žrtvu radi probitka naše zajednice«, stoji u prijedlogu za ovu nagradu.

Budući da Marija Hećimović nije mogla doći, u njeno ime nagradu je preuzeo predsjednik HKPD-a *Matija Gubec* **Ladislav Suknović**, koji je okupljenima pročitao pismo koje je skupu uputila nagrađena Marija Hećimović.

U programu svečane akademije sudjelovao je tamburaški orkestar HGU *Festival bunjevački pisama* pod ravnanjem prof. **Mire Temunović**, a prigodne stihove govorila je učenica subotičke Gimnazije **Katarina Piuković**. Prikazan je i kratki film, koji je podsjetio da je hrvatska zajednica prošle godine obilježila 15 godina postojanja obrazovanja na hrvatskom jeziku u Srbiji. Na kraju programa nastupio je **Marko Žigmanović** sa svojim bendom i izveo nekoliko pjesama čuvenog **Olivera Dragojevića**.

Bio je ovo prvi praznik hrvatske zajednice koji je organizirao četvrti saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Ž. V.

Katarina Piuković

Održana sjednica HNV-a

Novi Izvršni odbor i dopredsjednici

Nakon konstituiranja Hrvatskog nacionalnog vijeća i izbora predsjednice, na trećoj redovitoj sjednici novog saziva HNV-a, održanoj prošloga tjedna, izabrani su i članovi novog Izvršnog odbora te dopredsjednici Vijeća. Sukladno Statutu i Poslovniku o radu HNV-a dužnosnici su birani na prijedlog predsjednice Vijeća. Pri njihovom izboru nije bilo rasprave, izabrani su praktički jednoglasno.

Izvršni odbor

Za novog predsjednika Izvršnog odbora izabran je **Lazar Cvijin**, elektroinženjer iz Subotice. Cvijin je aktualni predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, jedne od najznačajnijih hrvatskih udruga kulture u Srbiji te dopredsjednik Katoličkog društva *Ivan Antunović*, također iz Subotice. U kraćoj izjavi za medije nakon sjednice, Cvijin je naveo kako će Izvršni odbor biti

Novi Izvršni odbor: Darko Sarić Lukendić, Margareta Uršal, Zlatko Načev, Boris Udovčić i Lazar Cvijin

jedna vrsta servisa ne samo HNV-u nego i cijeloj hrvatskoj zajednici u Srbiji.

»Trudit ćemo se biti što vidljiviji u našoj zajednici, a naš rad ćemo definirati sukladno najvećim potrebama u zajednici. Imam kvalitetne suradnike u svim segmentima koji dolaze iz različitih krajeva u kojima Hrvati žive. Ovu dužnost doživljavam kao veliku odgovornost, ali imamo jako dobru atmosferu u HNV-u koju sada trebamo pretvoriti u rezultate«, kazao je on.

Članica IO zadužena za obrazovanje je **Margareta Uršal**, diplomirana pedagoginja iz Subotice, za člana IO zaduženog za kulturu izabran je **Darko Sarić Lukendić**, elektroinženjer automatike iz Subotice, za člana zaduženog za informiranje **Boris Udovčić**, diplomirani građevinski inženjer iz Golubinaca, a za člana IO zaduženog za službeni uporabu jezika i pisma **Zlatko Načev**, doktor veterinarske medicine iz Srijemske Mitrovice.

Novi dopredsjednici

Za novog dopredsjednika HNV-a za Suboticu vijećnici su izabrali **Ladislava Suknovića**, diplomiranog pravnika iz Subotice; **Željko Šeremešić**, diplomirani pravnik iz Monoštora, je novi

dopredsjednik za Sombor; novi dopredsjednik za Podunavlje je **Željko Pakledinac**, diplomirani pravnik iz Vajske, dok je **Dar-ko Vuković**, redoviti profesor Akademije umjetnosti u Novom Sadu iz Petrovaradina, novi dopredsjednik HNV-a za Srijem.

Jedan od novoizabranih dopredsjednika Ladislav Suknović kaže kako ta dužnost ne znači samo poslove zastupanja Vijeća

Dopredsjednici s predsjednicom: Darko Vuković, Željko Pakledinac, Jasna Vojnić, Ladislav Suknović i Željko Šeremešić

već i poslove tehničke prirode koje im predsjednik može uputiti. »Imajući u vidu da u hrvatskoj zajednici imamo veliki broj aktivnosti, od manifestacija do drugih, svakako ćemo kao dopredsjednici dati svoj snažan doprinos funkcioniranju HNV-a te biti od pomoći predsjednici Vijeća«, kaže Suknović.

Novi Statut ZKVH-a

Vijećnici su dali i pozitivno mišljenje na novi Statut Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata koji se donosi radi nužnog usklađivanja s novim Zakonom o kulturi. Značajnija izmjena je da ZKVH novim Statutom treba imanovati novo tijelo – Programski savjet. Novim Statutom izmijenjena je i procedura izbora ravnatelja te redefinirana uloga Upravnog i Nadzornog odbora.

»Učinili smo to u suradnji s drugim zavodima za kulturu manjinskih zajednica te u dogovoru sa stručnom službom Pokrajinskog tajništva za kulturu«, kazao je ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**.

HNV je za članove, predstavnike hrvatske nacionalne manjine, u Vijeće za međunacionalne odnose općine Apatin predložilo **Stipana Silađeva** i **Renatu Kuruc**, oboje iz Sonte.

Također, Vijeće je dalo pozitivno mišljenje na prijedlog naziva ulica u mjestu Stara Bingula. U pitanju su: *Bingulski put*, *Livadska*, *Školska* i *Šumska*.

Prošlotjednoj sjednici Vijeća nazočilo je 26 od ukupno 29-ero vijećnika.

Četvrta redovita sjednica HNV-a bit će održana već večeras (petak, 21. prosinca) u Subotici, a na dnevnom redu će se, među ostalim, naći izmjene Statuta Vijeća sukladno novom Zakonu o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina te rebalans proračuna HNV-a za 2018. godinu.

D. B. P.

Pomoć Osječko-baranjske županije Hrvatima u Vojvodini

Pružena ruka prijatelja

Osječko-baranjska županija pomoći će Hrvatima u Vojvodini da se uključe u projekte prekogranične suradnje, a radit će i na povećanju kvota i smještajnih kapaciteta na osječkom sveučilištu za studente koji dolaze iz Srbije. Konkretna novčana pomoć od 200.000 kuna već je stigla

Osječko-baranjski župan **Ivan Anušić** sa suradnicima posjetio je Monoštor i razgovarao s čelnicima hrvatske zajednice i hrvatskih udruga. Ova županija spremna je i ubuduće pomoći Hrvatima u Vojvodini, a novi konkretni koraci dogovoreni su prilikom susreta i razgovora u Monoštoru kojima su nazočili i predstavnici hrvatskih udruga iz sjevernog dijela Bačke.

Nastavak suradnje

Posjet župana Monoštoru nastavak je suradnje koju je ova županija s hrvatskom zajednicom u Srbiji počela prije godinu dana.

»Suradnja je načelno počela prije godinu dana kada smo se u Subotici susreli s čelnim ljudima hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini. Saslušali smo njih i njihove potrebe i na neki način došli smo do zaključka da se ta suradnja mora pojačati, kako s nacionalne razine tako i sa županijske, susjedske suradnje. Mislim da je ključna poruka naših dolazaka i suradnje da Hrvati u Vojvodini nisu zaboravljeni. Ono što smo do sada konkretno uradili je pomoć od 200.000 kuna za rad udruge i hrvatske nacionalne zajednice«, kazao je Anušić.

»Proteklih godina osnažili smo suradnju sa središnjim tijelima vlasti, ali važna nam je i suradnja sa županijskim i lokalnim vlastima kako bi zajednica Hrvata u Srbiji i Vojvodini bila vidljivija. Znači da su Hrvati u Srbiji najsiriromašnija hrvatska zajednica u svijetu, da živimo u ambijentu koji nam nije uvijek naklonjen i da ta vrsta interesa predstavnika hrvatskih vlasti može biti ključna kada je u pitanju neka vrsta rješenja izazova s kojima se suočavamo. S Osječko-baranjskom županijom smo u proteklih godinu dana ostvarili izuzetnu suradnju i župan Anušić je pokazao veliko razumijevanje i empatiju i opredijelio određena sredstva koja su bila ključna za neke programe kulturnih udruga na sjeveru Bačke«, kazao je ravnatelj ZKVH-a i republički zastupnik **Tomislav Žigmanov**.

Božićna čestitka

Poštovani članovi hrvatskih udruga, ustanova i organizacija, drage Hrvatice i Hrvati, u ovo vrijeme došašća, kada se pripremamo za blagdan Božića i kada s nadom i vjerom dočekujemo nove prilike 2019. godine, želim zahvaliti svima vama koji ste marljivim i nesebičnim radom pridonijeli afirmaciji hrvatske zajednice i očuvanju hrvatskog identiteta i kulture.

Iza nas je još jedna godina brojnih izazova i postignuća. Kada se osvrnemo, siguran sam da svi možemo naći razlog za zadovoljstvo. Koristim prigodu izraziti iskrenu zahvalnost za sve susrete i suradnju koju smo ostvarili u ovih nešto više od godinu dana kako sam hrvatski veleposlanik u Srbiji. Pozivam vas na daljnju suradnju, na zajedništvo i posvećenost u izgradnji i jačanju ukupne hrvatske zajednice i ostvarivanju vaših manjinskih prava u Srbiji.

U nadi da će radost Božića ispuniti naša srca i domove, u ime Veleposlanstva Republike Hrvatske i u svoje osobno ime, svima od srca želim blagoslovljen Božić i sve najbolje u nadolazećoj 2019. godini.

»Na dobro nam došao Božić – Sveto Porodenje Isusovo!«

Vaš veleposlanik
Gordan Bakota

Europski projekti nova šansa

A na Osječko-baranjsku županiju i ubuduće se može računati, prije svega kada su u pitanju projekti prekogranične suradnje koje financira Europska unija.

»Osječko-baranjska županija ima namjeru pomoći Hrvatima ovdje, ne samo načelno, već konkretnim projektima koji bi olakšali život Hrvata u Vojvodini. Tu prije svega mislim na projekte prekogranične suradnje gdje mi puno možemo pomoći zbog našeg iskustva koje smo stekli tijekom priprema za izlaz u EU i sada kada smo članica Europske unije. Konkretna pomoć bila bi edukacija mladih ljudi iz vaše zajednice, spremnih da se obuče za pisanje projekata. Razgovarao sam s rektorom osječkog sveučilišta o povećanju kvota za studente koji dolaze van granica Hrvatske, što se odnosi i na vas, kao i o proširenju smještajnih kapaciteta u studentskom kampusu«, kazao je Anušić.

A da su projekti prekogranične suradnje područje u kom Hrvati iz Vojvodine trebaju biti više uključeni govori i podatak da Srbija i Hrvatska u prekograničnoj suradnji imaju pedesetak odobrenih projekata. »Njihova ukupna vrijednost je oko 32 milijuna eura i to su projekti od kulture do infrastrukture. Ono što mi sada nudimo vama je da pošaljete vaše ljude u Javnu ustanovu *Županijska razvojna agencija*, ne na jedan sastanak ili jedan dan, već na jedan ili dva tjedna, gdje bi oni od naših projekt menadžera učili kako pisati projekte po metodologiji EU. Tako biste bili korak ispred drugih s jednim dodatnim znanjem. Nisu to samo projekti prekogranične suradnje već i drugi projekti koji će se Srbiji otvarati s njenim približavanjem EU. Jednostavno rečeno, mi bismo vas naučili kako se lovi riba. A sutra? Pa sutra bismo zajedno mogli ići kao tim prema EU natječajima. Činjenica je da Srbija ide k Europskoj uniji i da se sve više natječaja otvara i samoj Srbiji i te novce treba znati uzeti. Osječko-baranjska županija je po broju odobrenih projekata i povučenih sredstava najuspješnija u Hrvatskoj. To naše bogato znanje spremni smo dijeliti i to smo rekli ovdje jasno i glasno«, kazao je ravnatelj JU *Županijska razvojna agencija* Osječko-baranjske županije dr. **Stjepan Ribić**.

Educiranje mladih

Da je educiranje mladih, obrazovanih ljudi za pisanje projekata potrebno hrvatskoj zajednici suglasan je i Žigmanov, koji je istaknuo kako je poslije niza godina i velikih problema aplicirano na jedan natječaj prekogranične suradnje Srbija – Hrvatska.

»Ono što bih istaknuo kao problem jest činjenica da u ovih 50 i nešto projekata koje ste spomenuli Hrvata nema, odnosno gotovo nema beneficija za Hrvate u lokalnoj zajednici. Hrvati su nakon 2016. godine isključeni iz svih struktura u lokalnim samoupravama i mi unutar struktura u lokalnim samoupravama gotovo da ništa ne možemo učiniti. Kada su u pitanju drugi subjekti, samo tri institucije ili udruge mogu sudjelovati u projektima prekogranične suradnje, jer ispunjavaju jedan važan uvjet, a to je imovina na njihovom imenu. To su HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora, *Matića Gubec* iz Tavankuta i HNV. Oni jedini imaju imovinu na svome imenu. Kada su u pitanju financijska sredstva potrebna da bi se ušlo u neki projekt koji vrijedi 100.000 eura i za koji je potrebno 15.000 vlastitog udjela, taj uvjet mogu ispuniti samo tri hrvatske

institucije. Drugim riječima, nama je izazov ne samo da kadrovski ojačamo, već je izazov i osnaživanje hrvatske zajednice, odnosno da hrvatske kulturne udruge imaju veće proračune i imovinu na svome imenu i da onda vidimo kako realizirati programe za zahtjevne i ozbiljne projekte. Primjerice, Specijalni rezervat *Gornje Podunavlje*, koji se prostire na nekoliko naselja u kojima žive Hrvati. Te resurse mogli bismo iskoristiti za otvaranje perspektiva za ostanak ljudi na ovim prostorima«, kazao je Žigmanov i tijekom razgovora otvorio još nekoliko za Hrvate u Srbiji važnih pitanja čije rješavanje nije u ingerenciji županijskih vlasti već su to pitanja koja se rješavaju u komunikaciji sa srbijanskim vlastima i hrvatskim Ministarstvom vanjskih poslova.

Među tim otvorenim pitanjima, ili bolje reći problemima, su i zastupljenost u tijelima državne uprave i ono na čemu se i dalje inzistira – zajamčeni mandati.

Razgovorima u Monoštoru nazočili su i predsjednik IO HNV-a **Lazar Cvijin**, dopredsjednik HNV-a **Željko Šeremešić** i predstavnici kulturnih udruga iz sjevernog dijela Bačke, odnosno Subotice, Sombora i okolice ovih mjesta. Gosti iz Osijeka obišli su tijekom boravka u Monoštoru i crkvu sv. Petra i Pavla i Etno kuću *Mali Bodrog*.

Z.V.

Riječ domaćina

»Zahvaljujući naporima Osječko-baranjske županije postignuti su očigledni i značajni pomaci u posljednjih godinu i pol dana, ne samo na visokoj razini nego i na razini običnih ljudi. Materijalna potpora jeste važna, ali nije uvijek najbitnija. Nama je značajno i to što vidimo da se netko brine o nama, pokazuje interes za nas i naše probleme. Običnim ljudima puno znači i to kada župan dođe u Monoštor ili neko drugo mjesto i pita – kako ste, kako živite?«, kazao je predsjednik KUDH-a *Bodrog* **Željko Šeremešić**.

Dr. sc. Zoran Primorac, fizičar i povjesničar znanosti

Jesu li nam sveučilišta potrebna?

U svijetu slobodnoga tržišta i zakona dobiti sveučilišta su ugrožena i od istraživačkih instituta u vlasništvu velikih, osobito međunarodnih, korporacija. Tu znanost prestaje biti općim dobrom i postaje patentom i poslovnom tajnom * Ovo okretanje sveučilišta prema tržištu, blago rečeno, urušava njegov smisao i autonomiju * Znanost se koristi formaliziranim jezikom koji obični čitatelj uglavnom ne posjeduje ili posjeduje u nedovoljnoj mjeri. Također, uz časne iznimke, znanost se bave novinari koji nisu educirani za znanost, koji je ne znaju približiti široj javnosti, koji u trci za senzacionalizmom često završe ili u banalizaciji ili u mistifikaciji * Ono što me veseli jest činjenica kako ne postoji razlika između Hrvata u Hercegovini i Bačkoj, a razlog je jednostavan: izraziti osjećaj o pripadnosti jedinstvenoj zajednici, bez obzira gdje se ona nalazila

Intervju vodio: Marko Tucakov

Životni put profesora **Zorana Primorca** (1956.) vodio je od rodne Bačke do kršne Hercegovine. Taj put dobro poznaje. Na obje postaje zastajao je u nekoliko razdoblja svoje karijere i vraćao se i jednoj i drugoj. Konačno, nakon stjecanja akademskog znanja u Sarajevu, Zagrebu i Ljubljani (gdje je doktorirao iz filozofije znanosti), glavnina njegove znanstvene karijere odvija se u Mostaru. Na tamnošnjem Pedagoškom fakultetu ovaj rođeni Bežanec je bio asistent, pročelnik Odjela za matematiku i fiziku s informatikom, prodekan za nastavu, a od 2005. do 2013. godine i dekan na Fakultetu prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti. U posljednjih pet godina ravnatelj je Instituta za turizam i okoliš u Mostaru. Autor je brojnih knjiga i sveučilišnih udžbenika iz područja fizike, filozofije znanosti, pedagogije i neumoran (uspješan) prenositelj ljubavi prema znanosti na mlade. Intervju sa svojim nekadašnjim profesorom fizike, tada alternativnoga držanja, duge kose, zagledanog u daljinu, njegov bivši đak morao je započeti pitanjem na koje nikada, kao »dvojkaš« iz fizike, nije našao odgovor.

HR Zašto voljeti fiziku? Kako je zavoljeti i živjeti za nju i s njom?

Da bi se nešto »voljelo« ono se mora poznavati, a da bi se fizika, pa i ostale znanosti, poznavale potrebno je mnogo učenja i truda. Mislim kako ovdje leži odgovor zašto mnogi učenici, studenti ili obični ljudi »ne vole« fiziku, matematiku ili neku drugu »dosadnu« znanost. Znamo kako je zavoljeti, ali zašto je voljeti to je dobro pitanje. Ono što fiziku izdvaja od ostalih znanosti jest njena važnost. Fizika nije samo prva po nastanku, jer je suvremena znanost nastala onog trenutka kada je **Isaac Newton** objavio svoje poznato djelo »Philosophiae Naturalis Principia Mathematica« 1687. godine, u kojemu je udario temelje fizike, a samim tim i suvremenoj znanosti uopće, a sve ostale znanosti su nastale

iz opće fizike kao specijalizirana područja ili su nastale po uzoru na nju. Ona je prvotna i zbog još jedne činjenice: predmeta proučavanja fizike, a to su fundamentalni zakoni prirode iz kojih proizlaze svi ostali zakoni. Dakle, onaj koji ljubi znanje i spoznaju, tko stremi ka spoznaji svijeta mora voljeti fiziku. No, onaj tko želi živjeti s njom i za nju mora biti »ludo« zaljubljen u fiziku. Poznati fizičar **W. Heisenberg** je rekao, parafraziram, »fizikom se bave intelektualno hrabri ljudi koji su dokoni i bogati«. Mislim kako ova Heisenbergova pošalica govori mnogo toga, a i objašnjava činjenicu zašto imamo tako malo studenata iz fizike, a vjerujem kako je takva situacija i u Srbiji, jer traži mnogo intelektualnog napora koji nije praćen odgovarajućom financijskom satisfakcijom. Mladi ljudi su »pomereni«, brzo su shvatili ili su ih brzo naučili da se od »ljubavi ne živi«.

HR Zašto teme i vijesti o znanosti u »medijskom društvu« bivaju već dugo vremena u sjeni tema koje nam se nameću kao životno bitne, a u stvari teško da imaju neposredne veze s našim životima?

Staru ulogu prijenosnika informacija mediji su nadogradili poslom uspostavljanja novih horizonata businessa, propagande, zavođenja i manipuliranja. Pod izlikom ekonomskih nužnosti, mediji se spuštaju do razina podsvijesti ljudi, te na toj razini obavljaju svoje nove zadaće. Mediji su danas jedan od bitnih elemenata uspostavljanja nove društvenosti; oni su forme u koje smo zaronjeni, posredovanja koja nas oblikuju svojim programima programiranja i predstavljaju sredstvo kroz koje danas jesmo to što jesmo i kako jesmo. Novinari su, pak, uronjeni u proizvodnju informacija za tržište, nemaju vremena, volje, potrebe sudjelovati u promišljanju dubinskog utjecaja formi medija na današnjeg konzumenta. Težište u uređivačkoj politici je proizvodnja potrošača, stoga se marketing previše upleo u uređivačku politiku, ali

najgore je to što je iz medija potisnuta edukacija. Prije je osnovna formula novinarstva bila informirati, educirati i zabavljati, a danas je u prvi plan stavljena zabava koja proizvodi potrošača, manipulira građanima i u konačnici stvara njihovu bezvoljnost da se bave našom zajedničkom i svojom vlastitom sudbinom. Ni znanstvena zajednica nije imuna od društvene ovisnosti, jer je i sama sociološki fenomen i predstavlja formalizirani i autoregulirani svijet. Akademski zajednica je glavni stvaralac novih znanstvenih spoznaja i osnovna veza sa znanosti u svijetu. Međutim, akademske su organizacije razmjerno »trome« u smislu komuniciranja svojih rezultata prema široj javnosti. Najveći problem je u tome što se znanost koristi formaliziranim jezikom koji obični čitatelj uglavnom ne posjeduje ili posjeduje u nedovoljnoj mjeri. Ono što prividno spašava stvar jest činjenica kako u osnovi znanstvenog diskursa figurira naravni jezik, ali i tu postoji zamka jer i ako ta dva jezika koriste, primjerice iste riječi, oni imaju istu formu ali ne govore isto, odnosno imaju isto značenje ali ne i isti smisao. Ova razlika jedan je od najvećih problema u popularizaciji znanosti koji se pojavljuje pred novinarima.

A jesu li novinari dovoljno educirani za približavanje znanosti široj javnosti?

Uz časte iznimke, znanosti se bave novinari koji nisu educirani za znanost, koji ju ne znaju približiti široj javnosti, koji u trci za senzacionalizmom često završe ili u banalizaciji ili u mistifikaciji. Sami znanstvenici također kumuju takvoj situaciji, jer niti razumiju važnost popularizacije, niti znaju kako slabije obrazovanoj javnosti približiti znanost, niti su spremni pomoći medijskim djelatnicima ili sami preuzeti njihovu ulogu na polju popularizacije znanosti. Oni znanstvenici koji se odluče baviti popularizacijom ponekad, pak, u sprezi s novinarima i urednicima, monopoliziraju određene teme, ljude i rezultate. Dok se u takvim (srećom, ne čestim) slučajevima dolazi do onoga što neki označavaju »estradizacijom znanosti«, jednako pogubna ako ne i pogubnija je pojava medijskih djelatnika koji svoj rad na popularizaciji znanosti stavljaju u službu osobnih probitaka. Novinari se najčešće nalaze u ulozi posrednika koji bi trebali rezultate znanstvenih istraživanja »prevesti« na standardni jezik razumljiv njihovoj ciljnoj javnosti. Budući da to nije lako, javlja se strah od komuniciranja sa znanstvenom zajednicom pa novinari pišu o znanstvenicima kad dobiju njihov poziv. S druge strane, znanstvenici doživljavaju novinarski prikaz svojih radova kao napad na njihovu vrijednost, jer se u sažimanju i prilagodbi jednostavnom stilu izražavanja znaju izgubiti, za njih, važne činjenice i tvrdnje iz kojih proizlaze zaključci. Rezultat je da se i oni povlače u neaktivnost pa s medijima komuniciraju samo na poziv i gotovo jedino »kad moraju«. Ta selekcija koju su novinari prisiljeni činiti ne odgovara većini znanstvenika zato što se izborom zanimljivoga po slobodnoj novinarskoj prosudbi gubi njima toliko važna cjelina. Novinarima ne odgovara inzistiranje znanstvenika na preciznosti, cjelovitosti i opsežnosti tumačenja jer misle da njihovu publiku to ne zanima i tako se zatvara krug u kojemu ni jedni ni drugi nisu zadovoljni, niti proaktivni, nego su reaktivni.

Što je s primateljima informacije – čitateljima i gledateljima?

Treći činilac u ovoj priči je konzument informacije, govoreći jezikom potrošačkog društva. Osnovno ograničenje u ovom slučaju prenošenja informacije jest stupanj znanstvene pismenosti koju posjeduje čitatelj kako bi mogao usvojiti informacije. Ovaj

nedostatak nije toliko problematičan jer je on početak i kraj ove priče: cilj je upravo putem edukacije podići tu granicu informiranosti čitatelja. Zadatak novinara, koji je i najteži, jeste da odredi tu optimalnu granicu koja će s jedne strane dozvoliti usvajanje nove informacije, a koja će onda kao takva educirati čitatelja i podići granicu i spremnost za usvajanje novih informacija. Stereotipi nastaju u nedostatku vjerodostojnih javnih sadržaja, odražavaju zazor prema znanosti i novinarstvu, te otkrivaju s jedne strane nerazvijenost razlike u realnostima. Novinar je strvinar kad ga vidite u kadru kako se gura da bi došao do informacije koju očekujete, ali kad gledate prilog zbog kojeg se gurao neće te pomisliti na to, nego na sadržaj zbivanja u prilogu. »Novinari su neznalice i površni« nije samo kritika novinarskih nedostataka, nego nerijetko i skrivanje naše vlastite mizerije. Stereotipi su pojednostavljena slika stvarnosti, ali u ovom slučaju tako da ne uljepšava promatrani objekt nego promatrača. Razbijanje ovih stereotipa i jest zadatak pravog novinarstva, odnosno pravog populariziranja znanosti.

Koje su prednosti a koji nedostaci autonomije sveučilišta? Nerijetko se čini da ta autonomija znači postojanje paralelnog, elitističkog akademskog društva, gdje je velika mogućnost korupcije i nepotizma, u svezi čega postoje brojni primjeri. Pojasnite nam povijest razvitka autonomije visokog školstva i njegovo praktičko značenje danas.

Autonomija je nužan preduvjet egzistencije sveučilišta onakvog kako je ono definirano i kako bi trebalo biti. Dakle, možemo samo govoriti o tome poštuje li se autonomija i realizira ili je ona samo privid iza kojega se kriju neki drugi interesi i mehanizmi koji se realiziraju unutar samog sveučilišta ili izvan njega. U teorijskom smislu autonomija je nužna i moguća, ali praktički vrlo rijetka i djelomično ostvariva. Postoje dva osnovna mehanizma koja ometaju stvarnu realizaciju autonomije sveučilišta: elitizam i intervencionizam, jedan unutarnji, drugi vanjski. Sama autonomija sveučilišta podrazumijeva izraziti akademski centrizam što uvijek vodi u opasnost elitizma koji za sobom povlači sve one negativnosti koje su karakteristične svim zatvorenim društvenim formacijama. Na drugoj strani, sveučilište predstavlja dio društvene zajednice u kojoj obavlja jednu od najvažnijih funkcija od obrazovanja, istraživanja, kreiranja društvene politike itd., a kao takvo interesantno je kao političko biće i zato razne političke elite pokušavaju utjecati na samo sveučilište i putem raznih intervencija dokidaju ili pokušavaju dokinuti autonomiju. Možemo reći da je utemeljenjem Sveučilišta u Bologni krajem 11. stoljeća utemeljeno i načelo sveučilišne autonomije od uplitanja vlasti. Ta je autonomija omogućivala da najupućeniji odlučuju o razvoju znanosti i studija, a ne politika ili vlast i da sveučilišta sama biraju svoje profesore i primjereno naobražene čelnike. Prva sveučilišta nastala su izvan crkvene ingerencije, što je neobično za to razdoblje, u kojemu je Crkva još uvijek imala prevlast nad duhovnim, ali i svjetovnim životom Europe. Crkva se uspješno infiltrirala u rad sveučilišta »sjeverno od Alpa«, dok su talijanska sveučilišta zadržala naglašenu svjetovnu komponentu. Nakon razdoblja elitističkih akademija u renesansi koje su podigle razinu obrazovanosti, dijelom već u 16., a osobito u 17. i 18. stoljeću, šire se ti novi standardi na znatno šire krugove studenata na sveučilištima, pri čemu dijelom imaju znatnu ulogu protestantska sveučilišta, a dijelom u Europi i misioniranim dijelovima svijeta sveučilišta pod skrbi Katoličke Crkve. U 18. stoljeću prodiru prosvjetiteljski nazori

u školstvo i na sveučilišta koji daju naobrazbi naglašene društvene zadaće, a u 19. stoljeću sve se više sveučilišta sekulariziraju. U 20. i početkom 21. stoljeća mnogo je reforma zahvatilo školstvo i sveučilište, osobito u Europi, i nerijetko su išle za suprotnim ciljevima: s jedne strane za višim, elitnijim znanstvenim zahtjevima, s druge za širenjem kruga obrazovanih u društvu, a s treće za služenjem potrebama razvoja gospodarstva i svega što tomu razvoju i dobiti od njega služi. U suvremenom dobu, pojavom neoliberalizma, mijenja se i ova koncepcija sveučilišta koja je zastupljena i do današnjih dana. Ova svojevrsna zamjena koncepata odigrala se pod utjecajem promjena koje su se dogodile krajem 1970-ih godina, kada se u kapitalističkoj ekonomiji počelo usidrati ono što je danas poznato kao neoliberalizam. Od tada se klasni sukob zaoštrava na svim nivoima društva, pa samim tim i u sferi visokog obrazovanja koje danas, u kontekstu drastično pojačane konkurencije na tržištu rada, postaje osnovni preduvjet zaposlenja, dok je, s druge strane, ogroman dio populacije efektivno onemogućen da se školuje postupnim ukidanjem javnog financiranja i uvođenjem privatnog financiranja studija. Visoko obrazovanje postalo je nužnije nego ikada ranije i istovremeno se ono sada mora platiti. Ovo bismo mogli nazvati paradoksom sve manje dostupnosti i sve veće nužnosti visokog obrazovanja. U svijetu slobodnoga tržišta i zakona dobiti sveučilišta su ugrožena i od istraživačkih instituta u vlasništvu velikih, osobito međunarodnih, korporacija. Tu znanost prestaje biti općim dobrom i postaje patentom i poslovnom tajnom. Sveučilištu se, pak, nudi prilika da se financijski održi služeći takvim korporacijama jer su znanstvenici na njemu jeftinija, a često i bolje naobražena radna snaga od znanstvenika u skupim privatnim institutima. Sljedeću fazu razvoja sveučilišta karakterizira prijelaz od sveučilišta kao »kule od slonovače«, odnosno sveučilišta koje se primarno bavi istraživanjem, ka poduzetničkom modelu sveučilišta koje se temelji na novoj misiji (odgovornost za društveni, tehnološki i ekonomski razvoj), novoj organizacijskoj strukturi (interdisciplinarnost, multidisciplinarnost) i upravljačkim strukturama koje imaju kapacitet nositi se s izazovima kompleksnih promjena. Da bi se spasila situacija, mora se redefinirati uloga sveučilišta u ovim novim okolnostima i napraviti odmak od Humboldtovog koncepta i tako se pojavljuje Bolonjska deklaracija, s ciničnim predznakom povratka k izvorima ideja sveučilišta.

Kako je nastala Bolonjska deklaracija i koje su njezine glavne intencije?

Načela akademske slobode i institucionalne autonomije prvo su objavljena (u pisanom obliku) u *Magna Charta Universitatum* 1988. godine kao smjernica za dobro upravljanje i samopouzdanje sveučilišta u budućnosti. Osnovna ideja »magna karte« je kako »sveučilište predstavlja autonomnu instituciju ... koja; proizvodi, proučava, procjenjuje i podupire kulturu istraživanjem i poučavanjem. Da bi se zadovoljile potrebe svijeta oko sebe, njezino istraživanje i poučavanje mora biti moralno i intelektualno neovisno o svim političkim autoritetima i ekonomskoj moći«. *Magna Charta Universitatum Europaeum* formalno je potpisan od 430 sveučilišnih rektora 18. rujna 1988. u Bologni, kao znak sjećanja na 900. obljetnicu osnivanja Sveučilišta u Bologni. Konačni tekst dokumenta izrađen je u siječnju 1988. u Barceloni. No, bez obzira na deklarativno zalaganje za autonomijom kao jednog od bitnog svojstava sveučilišta, promjena u definiciji sveučilišta one koja je bila u prijašnjem obliku dovodi i do urušavanja autonomi-

je. Ovo okretanje sveučilišta prema tržištu, blago rečeno, urušava njegov smisao i autonomiju. Samo da napomenemo kako se autonomija sveučilišta može podijeliti orijentacijski na dva dijela, a to su financijska i organizacijska autonomija, pri čemu ova prva ima dominantu ulogu. Nepostojanjem financijske autonomije dokidaju se i ostali oblici autonomije, a u današnjoj situaciji »menadžerskog« sveučilišta ono može birati između ovisnosti o velikim korporacijama, tržištu ili državnim institucijama koje financiranjem uvjetuju neposredni utjecaj na politiku sveučilišta. U ovom vremenu velikih promjena i sveučilište kao društveni fenomen prati, da ne kažemo trpi promjene. Bojim se kako ćemo morati postaviti nova pitanja, i to ne je li autonomija moguća i potrebna, nego jesu li sveučilišta kao institucija moguća i potrebna? Mislim da odgovor na pitanje nećemo dugo čekati.

Brucoši, puni entuzijazma, započeli su svoje studije. Što oni a što njihovi profesori i asistenti mogu učiniti da se entuzijazam i glad za spoznajama iz svijeta znanosti ne ugasi nego oplemeni?

Nositelji obrazovnog procesa trebaju biti svjesni činjenice kako nisu sami sebi svrha nego imaju plemeniti zadatak educirati mlade ljude. Naši studenti su naša budućnost koja će znati vrednovati kako su prošli taj put edukacije i upravo taj stav predstavlja najobjektivniju sliku njihovog rada. Mladi studenti, odnosno mladost uopće, je po svojoj prirodi entuzijastična, kritična, buntovna i to je bogatstvo koje posjeduju, koje trebaju njegovati bez obzira na teškoće. Ovo stanje, iako nema potpune korijene u racionalnosti, predstavlja snagu koja vodi društvo naprijed. Dakle, uvijek tražiti bolje i neka ih vodi poznata ideja »budite realni – očekujte i tražite nemoguće«.

Rođeni ste pokraj Dunava, živite i radite u Hercegovini. Hrvati u Bačku velikim su dijelom prije više od tri i pol stoljeća išli obratnim smjerom. Vidite li više sličnosti ili razlika među današnjim bačkim i današnjim hercegovačkim Hrvatima?

Ono što me veseli jest činjenica kako ne postoji razlika između Hrvata u Hercegovini i Bačkoj, a razlog je jednostavan: izraziti osjećaj o pripadnosti jedinstvenoj zajednici, bez obzira gdje se ona nalazila. Dakako, postoje određene varijacije koje su posljedica odrastanja u različitim kulturnim sredinama, ali sjećanje na svoje podrijetlo Hrvata u Bačkoj i svjesnost o postojanju dijasporne zajedničkih korijena Hrvata u Hercegovini je most koji spaja ta dva bića bez obzira na prostorno-vremenske odrednice.

Bili ste aktivni u širenju znanja o kulturi bačkih Hrvata u medijima i to u prijelomnom vremenu koncem prošlog stoljeća. Jeste li i dalje povezani s društvenim životom vođanskih Hrvata?

U jednom razdoblju sam boravio u Bačkoj i Mađarskoj i osjetio sam potrebu da se aktivno uključim u edukaciju, posebice Hrvata, na ovim prostorima. Tako je u suradnji s *Glasom ravnice* izašao niz feljtona povezanih s popularizacijom znanosti, a s *Hrvatskim glasnikom* obrađivane su teme koje su bile primjerene bunjevačkim Hrvatima u Mađarskoj. Danas više nisam toliko aktivan, jer imam puno obveza na Sveučilištu i fakultetu, ali sam ostao u dobrim kontaktima, kako sa svojim rodnim krajem tako i s ljudima na tim prostorima. Mogu napomenuti kako sam kao dekan uspostavljao i institucionalne veze između našeg Sveučilišta i fakulteta u Subotici i Novom Sadu.

ШКОЛСКИ ЛИСТ

ОТДЕЛНА ОСНОВНА ШКОЛА ОДЈЕЛЈАК БР. 6

Наша школа: Таванкут   Место: Златни крај

Школарна зграда

Број	Напомена и промена
1	Број школске зграде: <u>једна</u>
2	Да ли је државно или приватна: <u>државна</u>
3	Да ли је изградња за школу (Ако не, за што је изградња): <u>изградња за школу</u>
4	Када је изградња: <u>1910 год.</u>
5	Од којег је материјала: <u>кирпитом са опеке</u>

Koliko je Zlatni kraj u prostranom tavankutskom ataru u prošlosti bio naseljen, za razliku od novijeg vremena, pokazuje podatak iz 1948. godine u izvješću kojim je opisana Državna osnovna škola odjeljak 6 u Tavankutu, s naznakom o njenom mjestu – u Zlatnom kraju. Po nazivu ovog tavankutskog kraja školski objekt ljudi i danas zovu *Zlatna škula*, mada već oko četriridesetljeća nema obrazovnu funkciju. Objekt je u vlasništvu subotičke Šumske uprave (u sastavu JP-a *Vojvodinašume*); to je lugarnica, jedina u tavankutskom kraju. Brižljivo je održavan i okružen šumom i tišinom, nadomak granice s Mađarskom.

Iz izvješća iz 1948. godine, s potpisom učiteljice **Marije Antunović**, saznajemo nekoliko važnih podataka o *Zlatnoj škuli*. Građena je 1910. godine, od cigala; najbliža škola je Sveta Ana, a rajon koji pokriva su salaši udaljenosti od 10 metara do 3,5 kilometra. Tu se krije i odgovor zašto *Zlatna škula*, iako građena po tipskom projektu po kome su u to vrijeme napravljeni i drugi školski objekti u subotičkom ataru, ima veću površinu i drugačiji izgled: »Nadograđena je 1929. godine zbog većeg prirasta djece...« – stoji u spomenutom izvješću. Znači, u to vrijeme u Zlatnom kraju i okolici je rastao broj stanovnika, te je školski objekt morao biti povećan. Priložena je i skica s dvije učionice i učiteljskim stanom. Škola je raspolagala s 40 ari oranica u njenoj neposrednoj blizini. Osvjetljavana je lampama na petrolej, a grijana pećima na drva i ugalj. Vodom se opskrbljivala iz bunara u dvorištu. Nije imala kupaonu, đачке radionice, knjižnicu, fiskulturne rekvizite niti glazbene instrumente.

Generacije koje su pohađale *Zlatnu škulu* još i sedamdesetih godina prošlog stoljeća s ljubavlju je spominju.

Svjedočenje o *Zlatnoj škuli*

Mikulaš show

Kada sam bio klinac poslije Drugog velikog rata, prosinac je uvijek je bio pun darova. U našoj zemlji, kao i u još nekim zemljama, religija je službeno bila potisnuta, ali ostali su ljudi koji su se držali određenih religijskih običaja, smatrajući ih i narodnim običajima, mada sami manifestno nisu bili religiozni. Tako je početkom prosinca prvi stigao *Mikulaš*, koji je do-

pusti, veliki popusti i rasprodaje. Maskota ovih vašara je postao neki hibrid, stvoren od Mikulaša i Djeda Mraza. Vidio sam jednu karikaturu u kojoj irvas koji vuče sanjke ukazuje na ovu pomalo šizofrenu situaciju i kaže: ti se čas predstavljáš kao Mikulaš, a čas kao Djed Mraz. No, sve je to nevažno. Bitno je da se novac troši u većem opsegu nego u ostalim mjesecima godine. Ovaj »hibridni Mikulaš« uvek se i u sport. U cijelom kršćanskom svijetu održavaju se »utrke Mikulaša«, što zapravo nije nikakva utrka nego odvažni ljudi, odjeveni u »uniformu Mikulaša«, pretrčavaju, prošetaju određenim glavnim prometnicama. U Mikulaš utrkama ostvarena je potpuna ravnopravnost spolova. Nedavno je u susjednoj Bačkoj Topoli održan međunarodni »Mikulaš turnir u malom fudbalu«. A u susjednoj Mađarskoj u Budumpešti već godinama od početka mjeseca postoji »Mikulaš tvornica«, jedan veliki šator u koje darodavci mogu donijeti razne poklone: slatkiše, igračke, odjeću koja se na dan Božića organizirano poklanja najugroženijima. Dobro je biti dobar i darežljiv, poruka je ove i sličnih manifestacija u svijetu.

Budući »svemirski« aqua park

broj djeci donosio darove, a njegov pratilac *krampus* nevaljaloj je mladeži darovao »virgač«, tj. snop šibe da bi time dobili zaslužene pedagoške batine. Tada sam odlazio kod bake, ja sam bio »dobro« dijete; zato sam dobio jednu naranču i par komada tvrdih gurabli s komadima oraha. Zatim je stizao *Jezuška*, s darovima ispod ukrašenog bora. Za doček *Jezuške*, odnosno Božića, odlazili smo kod *didinih*, gdje smo jeli grah, a djed je pjevajući prigodnu pjesmicu o anđelima i pastirima s par kapi vina ugasio goreću svijeću, a ostatak od pola čaše vina je popio.

Na koncu godine konačno je na sanjkama koje je tada vukao samo jedan »irvas«, stigao i Djed mraz. Na dan dočeka Nove godine roditelji su me poslali u kuhinju, gdje sam trebao čekati znak zvona kada sam mogao ući u veliku sobu, gdje sam ispod bora nalazio razne darove. Poslije večere svjetlo je ugašeno i roditelji su zapalili prskalice na boru; sjećam se: jako mi je bilo lijepo svjetlucanje prskalica. U to vrijeme sam doista bio klinac, tek sam bio krenuo u školu. U to vrijeme je često bilo i velikog snijega, a s mojim drugovima pravili smo »jezuške« u snijegu, tako da smo se raširenih ruku bacili na leđa, ostavljajući snježni trag nalik na razapetog Isusa. No, sve je to davno bilo. U međuvremenu sam saznao da nema ni Mikulaša, ni Jezuške; darove sam dobijao od svojih roditelja. Nestao je i *krampus*, danas se djeca ne smiju šibati. Tako smo stigli do suvremenih trgovačkih lanaca u kojima je cijeli prosinac zapravo jedan »Mikulašev dan«.

Mikulaš i sport

Trgovci i biznismeni također su uočili niz raznih poganskih i religijskih svetkovina, cijeli mjesec su pretvorili u jedan beskrajni šoping od prvog do posljednjeg dana mjeseca, pa i duže. Prvo su se pojavili adventski sajmovi i vašari, a u robnim kućama po-

Mikulaš i Subotica – Palić

Sredinom mjeseca, zapravo 15. prosinca, i političari su (se) igrali Mikulaša: u našem gradu i njenoj okolini su podijelili »državne darove«. Toga dana na Muškom štrandu na Paliću položen je temeljni kamen: wellness spa centra i aqua parka. Prije početka kratke svečanosti nekoliko buldožera i bagera za potrebe TV izvještaja radili su: zaravnali su teren, dizali zemlju u vis stvarajući tako obavezan dekor jednog novog velikog i važnog gradilišta. Ravnatelj je kamerama i političarima pokazao maketu budućeg kompleksa. (U srednjem vijeku graditelji su vladarima također pokazivali makete, jer su praktična sredstva za neuke.) Zatim na maloj improviziranoj bini, ukrašenoj kompjutorskim grafikama budućeg kompleksa, na koju su jedva stali pozvani zvaničnici: potpredsjednik Vlade i ministar trgovine, turizma i telekomunikacija, predsjednik Pokrajinske vlade, gradonačelnik Subotice i predsjednik pokrajinskog parlamenta. Prva trojica su (valjda i zbog nevremena) održali kratke, trominutne govore, vjerojatno zbog žurbe; predsjednik Skupštine Vojvodine nije govorio, ni par pozdravnih riječi na svom materinjem jeziku, kao što je to prije bilo uobičajeno u višejezičnom gradu. Potom su zvaničnici u jedan simbolični temelj, 60 x 60 cm i visine 15 cm, bacili po koju lopatu betona, ali time poklonima još nije bio kraj. U ponedjeljak, ministrica građevinarstva, prometa i infrastrukture, u uložila »Mikulaške«, donijela nam je još jedan važan poklon – uoči dana pravoslavnog svetog Nikole otvorila je još jednu dionicu obilaznice »Y kraka« koja će biti završena do konca iduće godine. Skoro zaboravih priopćiti: aqua park i ostalo bit će završeni u ljeto 2020. godine ili možda malo kasnije. Jer, »nitko nije tako siromašan da ne može obećavati«.

Razmišljanje u padu

Drugo lice **SUBOTICE**

Jeste li prolazili ovih dana ulicama šireg, pa baš i ne tako šireg centra grada? Jeste? E, onda vam ne moram dočaravati zimski ugođaj koji vas je pratio na svakom koraku.

Niste (prolazili)? E, vi onda ne znate što propuštate i stoga za služujete opis ugođaja koji je, najblaže kazano, za popizdit.

Prošćete li – bez veze ili s razlogom, svejedno – pločnicima Preradovićeve, parkom na Trgu žrtava fašizma ili između zgrada u »Tokiju« doživjet ćete nezaboravan dojam: grad je preko noći postao jedno ogromno klizalište za koje vam nije potreban odlazak na Mali stadion i naguravanje (kaže li se u ovakvim prilikama »naklizavanje«?) s velikim brojem ljudi na malom prostoru u ograničenom vremenu. Neee, dovoljno je da izađete na bilo koju ulicu ovog multitolerantnog grada, posebno kada je u pitanju njegovo održavanje, i da se kličete do mile volje. Klizat ćete se, a ova je tvrdnja atestirana vlastitim iskustvom, čak i na mjestima gdje je to najmanje poželjno: na autobuskom stajalištu (kod MEŠC-a, recimo) ili pak na nagibu pješačkog prijelaza (na raskrižju najprometnije prometnice u gradu, kod Nove općine, primjerice) i tako u potencijalnu životnu opasnost dovesti ne samo sebe nego i sve oko sebe.

I... ako pripadate onoj čudnoj manjini koja ne uživa u klizanju na svakom koraku, kada vam iscrpljene zalihe psovki budu siguran pokazatelj da se polako smirujete, umjesto da se potišteni i omalovaženi prepustite nekim drugim mislima, razmislite malo o uzroku koji vam sa svakim snijegom polučuje iste posljedice. Razmislite o tome tko je odgovoran za ovako besprizorno stanje na ulicama Subotice kada god niske temperature od otopljenog snijega naprave led. Budete li uporni i nakon što

vam sine: »znam, vlasnici koji ne čiste trotoar ispred svojih kuća; stanari koji ne brinu ni o sebi ni o drugima jer svoju zgradu ne doživljavaju kao svoju, nadležne službe koje brinu samo o cestama, i to ne svim, zapravo skup bubašvaba koji čine većinu ovog lijenog, aljkavog i u sebe zaljubljenog društva«, na pravom ste putu! Nakon ovakve struje svijesti – na kojoj bi vam moguće pozavidjeli i sam **Joyce i Faulkner**, plus **Slavko Janevski** – vrlo je vjerojatno da će vam samo od sebe na um pasti rješenje u vidu sofisticiranog iskaza »treba to kažnjavati«. Bravo! Odgovor je točan. Ali i nedovoljan. Jer tek se iza njega krije zamka u vidu samopostavljenog protupitanja »a tko će i koga kažnjavati«? Da neće možda onaj koji se pojavljuje na otvaranju svaki puta kada se dionica zaobilaznice izgradi par stotina metara ili kada u light odijelu novom novcatom lopatom baci gomilicu žitke mase u temeljni kamen?

E, baš je taj u pitanju, jer bi baš taj za takvo što trebao objaviti ukaz. Adresu mu znate: Trg slobode 1, 24.000 Subotica, s naznakom »ured gradonačelnika« (**Bogdan Laban** se zove). A ako se on ne želi pozabaviti listom odgovornih i kažnjavati sve po tom spisku, već sad počnite razmišljati o načinu kako ćete vi kazniti njega i sve s njegovog spiska. Ili liste, svejedno. U oba slučaja osnovno sredstvo kažnjavanja su olovka i papir. Bit će to prvi korak na putu da se i u Subotici otvori mogućnost provjere koliko je istine u priči da su u Beču sve ulice počišćene, jer za pad građanina na trotoaru zbog neočišćenog snijega grad plaća kaznu od 5.000 eura.

Z. R.

Kreativnost kao inovativna usluga za mlade na primjeru Gradske knjižnice Subotica

Flâneuri predstavljani u Čačku

»Kreativnost kao inovativna usluga za mlade na primjeru Gradske knjižnice Subotica«, tema je izlaganja koje je **Bernadica Ivanković**, urednica kulturnih programa Gradske knjižnice Subotica održala na XV. Međunarodnoj konferenciji knjižničarskog društva Srbije. Konferencija je održana od 12. do 14. prosinca 2018. godine u Beogradu i Čačku na temu »Inovacije i trendovi u Knjižničarstvu« a bila je i u znaku proslave jubileja, 70 godina od izlazenja prvog broja časopisa »Bibliotekar«.

Novo vrijeme u kojem živimo traži djelotvorne ljude koji se mogu podjednako dobro snalaziti na različitim poljima. Zato je potrebno kod mladih ljudi razvijati kreativnost, originalnost i inovativnost kao stvaralačke procese. U transformaciji kompletnog društva mijenja se i proširuje funkcija knjižnice kao mjesta u kojem se pokreću intelektualni procesi. Prihvaćajući promjene koje su neminovne, subotička knjižnica je usvojila i novi neformalni način rada s mladima koji potiče originalnost, stimulira radoznalost, ohrabruje inicijativu i omogućava slobodu izražavanja. Dobar primjer prakse je tinejdžerski čitateljski klub na hr-

vatskom jeziku pod nazivom *Flâneuri* koji je Bernadica Ivanković uspješno predstavila na XV. Međunarodnoj konferenciji knjižničarskog društva Srbije.

B. I.

Ništa novo pod suncem

Na što nam ukazuju ovako opširno obrađeni napisi iz tadašnjih novina? Analizirajući ih, prvenstveno u jednom povijesnom razdoblju kada je »najveće selo u Europi« učinilo ozbiljne korake za »povarošenje«. Uvijek je bilo (a i bit će) pojedinaca koji su u svojoj sredini bar korak, ako ne i dva, bili ispred u svojoj viziji pa i djelovanju nego što bi to lokalna zajednica, ali i šire društvo odnosno društveno prihvaćeno ustrojstvo, to moglo prihvatiti.

Ne uznemiravaj

Lokalna sredina se, pogotovo kao po pravilu njeni rukovoditelji, prema novotarijama odnosila u stilu okačenih obavijesti na ulaznim vratima hotelskih soba »do not disturb – ne

njem, iskustvom i »iskustvom« pod plaštom idealizma, nacionalnog interesa začinjenog populističkim patriotizmom nalaze pogodan teren za svoje ciljeve, uvlačeći u svoju paukovu mrežu naivne, iskrene i često pomalo nepromišljeno ambiciozne, ne ustručavajući se i ne odbijajući punu suradnju s istomišljenicima, ljudima po karakteru sličnim njima. Takvih primjera ima i u ne tako davnoj prošlosti – sjetimo se samo načina privatizacije (dokapitalizacije?) nekih bivših subotičkih privrednih giganta...

Pozitivne novotarije i promjene koje donose napredak trebale bi uvijek biti prihvaćene, bilo one inicirane od domicilnih ili onih sa strane. Ali zahvaljujući malobrojnem građanskom sloju u strukturi stanovništva ovog stepskog grada u Subotici je već bila tradicija da svaka velika novotarija izaziva prilično velike »potrese«, ostavljajući na taj način prostor za ne baš pohvalna

uznemiravaj!« Prisjetimo se: rukovodstvo grada kao podršku uvođenju tramvaja »velikodušno« ustupa potreban prostor/zemljište (naravno, jer ih to apsolutno ništa ne košta), ali nije voljno taj pothvat i financijski podržati. Nije u pitanju »pametno gazdovanje«, prije će biti ono »ne uznemiravaj – jer još spavamo«. Slično je bilo ponekad i ponašanje centralne vlasti/prijestolnice naspram provincije, odnosno unutrašnjosti kako se to danas popularno i uljepšano naziva, stavljajući tako do znanja vizionarima – administrativnim i birokratskim pravilima – tko je glavni igrač, često ih primjenjujući na kafijski način ili »kvakom 22«.

Sposobni pojedinci

U takvim prijelomnim vremenima uvijek se nađu »sposobni« pojedinci, kao po nekom nepisanom pravilu iz velikih centara moći – političkih i financijskih, s naglaskom na ono prvo – koji, okuraženi ponekim svojim javno priznatim činjenjem/ostvare-

ponašanja i činjenja. Tako je to bilo – samo nekoliko primjera – i s izgradnjom (tadašnjeg) kazališta, uvođenjem željeznice (»lokomotive će spaliti žito, a i preplašit će i otjerati stoku«), reguliranjem ulica i trgova u gradu, uređenjem i pravilima za Banju Palić, kasnije i s izgradnjom sadašnje Gradske kuće.

Post scriptum: **Lajos Vermes** je kao priznanje za svoj doprinos uvođenju tramvaja u Subotici od grada dobio doživotnu počastu besplatnu tramvajsku kartu. Toliko.

Atila Dunderski

Kada usporedimo analizu novinskih članaka iz ovog teksta i neka sadašnja događanja, naročito ona sa »sposobnim« pojedincima, nameće se nekako samo od sebe da za Suboticu izgleda i danas važi latinska izreka – *nihil novi sub sole* – ništa novo pod suncem.

Blagdanska trpeza

Čarolija večere na Badnjak

Ovom objedu pripisuju se rituali i značenja * Gotovo u svim krajevima Hrvatske riba je obavezni dio badnje večere * Kod Bunjevaca je običaj da se orasi, jabuke i češnjak prije večere konzumiraju umočeni u med * Uz ribu, važno mjesto na stolu zauzima obredni kruh * Nakon ribe se kod Bunjevaca služi tijesto (ili gube) s makom i sa sirom. Uz hranu se služi crno vino koje simbolizira krv Kristovu

Badnji dan folklorom je jedan od najbogatijih dana u godini. O etimološkom podrijetlu naziva »badnjak« postoji nekoliko teorija. Jedno od tumačenja je da »badnjak« ili »badnji« potječe od riječi »badanj« i po tome bi panj badnjak bio u svezi s drvom za badanj. Hrvatski etnolog **Gavazzi**, pak, tvrdi kako badnjak svoj naziv baštini iz starocrkvenoslavenskoga, a što bi značilo bdjeti ili bdijenje. Poznato je kako se na Badnji dan od jutra do večeri provode brojni obredi, od čišćenja kuće, kićenja i ukrašavanja, unošenja slame, paljenja badnjaka i dr.

Sklop običaja na Badnji dan i Božić mješavina je različitih tradicija – od slavenske mitologije, preko predkršćanske pa do kršćanstva, odnosno katoličanstva. U gospodarskom smislu, Badnji dan označava završetak gospodarske godine, te se u mnogim obredima vezanim uz badnjak izražava želja za plodnom nastupajućom godinom. Od brojnih običaja na Badnji dan osvrnula bih se ovoga puta na badnju trpezu, odnosno hranu koja se blaguje za večeru, te rituale i značenja koja se istoj pripisuju.

Funkcija i značenje blagdanske hrane

Badnjak je dan strogoga posta i nemrsa. Nekada se smatralo smrtnim grijehom mrsiti na Badnji dan. Neki ljudi toga dana suše ili jedu samo kruh i vodu. Post se tako ogleda i u badnjoj večeri, a što će se i na koji način poslužiti ovisi o podneblju, a u vrstama i nazivljima jela ogledaju se utjecaji raznih kultura. Analizirajući trpeze na Badnju večer širom Hrvatske, zaključak je

kako se najčešće služe riba, grah, obredni kruh i vino, te jabuke, orasi i češnjak. Sva hrana poslužena na badnjoj večeri ima svoje značenje i funkciju: počev od želje za rodnom godinom, preko zaštite od zla, do magijske – proricateljske.

Dakle, na svečanom stolu na Badnjak nalazimo zelenu pšenicu i u nju zabodenu svijetlu, orahe, jabuke, češnjak te obredni kruh. Obitelj moli prisjećajući se onih kojih više nema, jer se vjeruje kako se pokojni ukućani okupljaju oko badnjaka. Na Badnji dan izrazito je raširen kult pokojnika, a badnja večera jedna je od najvažnijih večera u čast mrtvima. Za pretke i pokojnike namijenjena su i posebna jela. Primjerice orasi (nalaze se na stolu, ali i po kutovima sobe), med – koji je omiljena hrana duša pokojnika kod svih Indoeuroljana, te grah. Naime, još je kod starih Rimljana grah bio pokojničko jelo. Kod Bunjevaca je običaj da se orasi, jabuke i češnjak prije večere konzumiraju umočeni u med. U etnološkoj literaturi navodi se kako konzumiranje češnjaka ima apotropejsku funkciju (služi odbijanju zlih sila), međutim postoje i mišljenja kako se češnjak i jabuke jedu kako bi se osiguralo zdravlje, a orasi kako bi se osigurala snaga.

Gotovo u svim krajevima Hrvatske riba je obavezni dio badnje večere. Ovisno o podneblju, riba na blagdanskome stolu može biti rječna ili morska, a služi se pečena ili kuhana (čorba ili paprikaš). Osim što se smatra posnim jelom, riba simbolizira Isusa (grčki riba – IHTUS). Uz ribu, važno mjesto na stolu zauzima obredni kruh koji također simbolizira Isusa Krista. Božićni kruhovi imaju različita imena, primjerice kruh »božićnjak« (Vojvodina, Žumberk, Bosna); »česnica« ili »časnica« (BiH); »badnjak/badnjača« (Slavonija); »koleda/koladak« (Hrvatsko zagorje); »križnica/krsnica« (Bosna); »luk, ljetnica, litnjak« (južna Dalmacija); »čeruk,

kičenjak, šareni kolač, bogatica, žitnica, božićni somun, božićna pogača« (BiH) ili »bravarica« (Dalmacija). Obredni kruhovi spremaju se s posebnom pozornošću i često su urešeni. Tako, primjerice na kruhu božićnjaku kod Bunjevaca, nalazimo od tijesta izrađene figurice koje predstavljaju Mariju, Josipa i Isusa, betlehemske životinje, ptice i dr. U nekim mjestima u Slavoniji se pak na obredni kruh postavljaju figurice različitih alata kojima se ukućani služe u svom poslu. Nakon ribe se kod Bunjevaca služi tijesto (ili gube) s makom i sa sirom. Uz hranu se služi crno vino koje simbolizira krv Kristovu.

Magija blagdanskog stola

Zahvaljujući zapisanim kazivanjima ljudi iz prve polovice 20. stoljeća, saznajemo kako su ljudi u prošlosti, smatrajući Badnji dan posebno svetim, vjerovali kako će upravo na ovaj dan saznati nešto vezano uz svoju sudbinu. Predmetima i hrani posluženoj na večeri pripisivala se posebna moć liječenja, ali i moć proricanja. Zeleno žito, u kojem za vrijeme večere gori svijeća, posađeno je bilo na sv. Lucu. Isto se svakoga dana zalijevalo i pazilo, jer se vjerovalo da će godina biti takva kako žito izraste. Stavljajući žito na blagdanski stol tijekom večere, ljudi mole mlog Isusa da im osigura dobar urod pšenice i spase ih gladi. Ovaj

običaj najvjerojatnije je povezan s rimskim svetkovinama saturnalijskim koje su se slavile u prosincu, a posvećene su bile bogu Saturnu – zaštitniku ratara. Svijeća koja se nalazi u žitu gasila se vinom, a vjerovalo se da će onaj na koga ode dim prvi u obitelji umrijeti. Vinom i ljuskama oraha pokušavalo se predvidjeti kakav će biti urod pojedinih usjeva, a djevojke su pomoću različitih rituala u kojima su koristile hranu posluženu na badnjoj večeri pokušale predvidjeti hoće li se i za koga udati.

Sve što se blagovalo na badnjoj večeri smatralo se posvećenim. Tako se mrvice sa stola nisu bacale, a ostatci hrane su se čuvali i s njima se kadio bolesnik, jer se vjerovalo da je bolest prouzrokovana nečistim duhom. Mrvice sa stola služile su za liječenje šuge i lišajeva, a davale su se i pilićima da budu veseli; riblje kosti drobile su se u prah koji je služio za liječenje otekline u ustima djece, vino koje se služilo na Badnji dan ostavljalo se za liječenje bolesnih zubi, a ostatci meda bili su namijenjeni liječenju čireva.

Svako vrijeme za obitelji donosi nove izazove. U potrazi za kruhom, članovi obitelji su danas često razdvojeni i mislim kako bi se magijom blagdanskoga stola na Badnju večer mogla smatrati obitelj na okupu. Radujmo se tada badnjaku, jabukama, orasima i među i nazdravimo vinom za čestit Božić.

Aleksandra Prčić

ZKVH i FOOZOS potpisali sporazum o suradnji

Istraživanje jezične kulturne baštine

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata (ZKVH) i Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti (FOOZOS) Sveučilišta u Osijeku potpisali su 12. prosinca u Slavonskom Brodu sporazum o suradnji. Ovo je još jedan sporazum o međunarodnoj znanstvenoj i kulturnoj suradnji kojim ZKVH proširuje i osnažuje integriranost vojvođanskih Hrvata u cjeloviti prostor hrvatske znanosti i kulture. U ime ZKVH-a sporazum je potpisao ravnatelj **Tomislav Žigmanov**, a u ime FOOZOS-a dekan prof. dr. sc. **Damir Matanović**.

Istoga dana, u organizaciji Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Slavonskom Brodu, održan je okrugli stol o položaju i značenju hrvatskoga jezika i jezične kulturne baštine. Kada je riječ o očuvanju i popularizaciji jezične kulturne baštine, Hrvatska je od svih zemalja u okruženju otišla najdalje, istaknula je organizatorica i moderatorica skupa izv. prof. dr. sc. **Emina Berbić Kolar**, prodekanica Fakulteta. Na ovom se fakultetu studenti u okviru kolegija o zavičajnim govorima bave i istraživanjem mjesnih govora te se s pravom upravo u Slavonskom Brodu želi otvoriti Centar za nematerijalnu kulturnu baštinu, kaže prof. dr. sc. Berbić Kolar.

Iako bogata, nematerijalna kulturna baština Hrvata u Vojvodini još uvijek nije dovoljno istraжена i popisana, rekao je na okruglom stolu ravnatelj ZKVH-a Tomislav Žigmanov. S druge strane, on je ukazao i

Damir Matanović i Tomislav Žigmanov

na primjere dobre prakse u suradnji s prof. dr. sc. **Ljiljanom Kolenić** koja je sudjelovala u izradi dvaju rječnika mjesnih govora Hrvata u Vojvodini i s prof. dr. sc. Berbić Kolar koja je ove godine započela istraživanje govora Monoštora kroz terensko istraživanje studenata. Modele očuvanja hrvatskoga jezika i mjesnih Hrvata u Vojvodini predstavila je stručna suradnica u ZKVH-u **Katarina Čeliković** naglasivši kako je pitanje jezika i identitetsko pitanje svakoga naroda, napose onoga koji se nalazi izvan granica svoje matične države.

Okrugli stol o očuvanju jezične i kulturne baštine dio je projekta popularizacije humanističkih znanosti u okviru 2018. godine kao godine europske kulturne baštine kojega su nositelji osječki fakultet i slavonsko-brodski dislocirani Učiteljski studij, a financiran je sredstvima Ministarstva znanosti Republike Hrvatske.

ZKVH / D. B. P.

Božićne radionice u Lemešu i Somboru

BOŽIČNJAK – simbol Isusova rođenja

Na Nazorovoj Božićnoj radionici okupile su se one iskusne članice koje u svojim rukama imaju napravljene na desetke božićnjaka i one koje tek trebaju naučiti kako se prave figurice i što je njihova simbolika. A naučiti su imali od koga – Marije Čuvardić, Janje Pekanović i Snežane Beretić

Usret Božiću i izložbama božićnih kolača *božićnjaka* u HBKUD-u Lemeš iz Lemeša i HKUD-u Vladimir Nazor iz Sombora organizirali su božićne radionice na kojima su izrađivane figurice od tijesta za božićni kolač – *božićnjak*. Djeci i mladima pokazano je kako se prave figurice od tijesta i objašnjena simbolika *božićnjaka*.

Nada ...

»Božićni kolač se pravio za Badnje več, ali ga zbog figurica kojima ga ukrašavamo pravimo nešto ranije. Na kolač se stavlja Sveta obitelj – Josip, Marija i mali Isus. Uz Svetu obitelj na *božićnjak* se stavljaju i sve životinje koje se mogu naći u jednom kućanstvu. Kod nas u Lemešu je običaj da se na *božićnjak* stavlja i žito, kukuruz, suncokret, vinova loza. Božićnjak se stavlja na glavni dio stola pored svijeća. U Lemešu je običaj da se načima za Tri kralja, a komad tog kolača davao se svim životinjama u kućanstvu«, ispričala nam je **Ana Ilaš Vujević**.

Iako svake godine pravi *božićnjak*, rado se odazvala na radionicu koju je organizirala udruga u Lemešu, a radionicu je vodila **Jelica Matković** iz Male Bosne.

»Prvo se umijesi tijesto od kojeg će se izrađivati figurice. Samo od brašna i vode, malo tvrđe zamiješeno da bi figurice mogle zadržati svoj oblik kada se naprave. Komadić tijesta od koga se pravi neka figurica mora se dobro umijesiti, kako mi kažemo zakuhati, da tijesto bude glatko bez ikakvih pukotina. Nekada su se figurice pekale zajedno s *božićnjakom*, tako je radila i moja mama, ali mi danas figurice pečemo posebno, pa ih onda stavljamo na *božićnjak*, koji pečemo na Badnji dan. U božićni kolač

se stavlja novčić, i tko ga nađe na Novu godinu kada se kod nas načima *božićnjak*, imat će naredne godine najviše novca«, kaže Jelica.

A Jelica je uz pomoć škara i noža i vještih prstiju s lakoćom pravila magarca, ovcu, kvočku s pilićima, guske i druge životinje koji se uz Svetu obitelj i Tri kralja stavljaju na *božićnjak*. One iskusnije sudionice radionice Jelici su spretno pratile, ali nisu odustajali ni mališani za koje je tijesto od koga se može mnogo toga napraviti bilo pravi izazov. Bilo je uspješnih i manje uspješnih pokušaja dječjih ruku.

... i vjera

Na Nazorovoj božićnoj radionici okupile su se one iskusne članice koje u svojim rukama imaju napravljene na desetke božićnjaka i one koje tek trebaju naučiti kako se prave figurice i što je njihova simbolika. A naučiti su imali od koga – **Marije Čuvardić, Janje Pekanović i Snežane Beretić**, koje ne samo da u svojim obiteljima čuvaju tradiciju pripreme *božićnjaka*, već i svake godine sudjeluju na izložbama.

»Božićnjak se pravi kako bi se dočaralo rođenje Isusa. Sve što se stavlja na *božićnjak* ima svoju simboliku. Osim Svete obitelji, na *božićnjaku* su i magarac, volovi i ovce koji su grijali malog Isusa, ptičice koje su začepkale put kojim su išli Marija i Josip, zvijezda repatica koja je obasjala put kada se Isus rodio pa su kraljevi i pastiri pošli u štalicu. Na *božićnjaku* su i ruže, koje simboliziraju Isusove rane. Domaće životinje, kvočka s pilićima, krmača s prasićima, ovce kako bi u kućanstvu bilo što više životinja«, ispričala je polaznicima radionice Marija Čuvardić.

Tjedan u Somboru

Ustalasala biomasa

Raspisali se ovih dana mediji o tome (po poznatom receptu: objavi jedan, pa preuzme još desetak drugih) kako je lokalna vlast u Somboru otjerala investitora koji je, eto, bio spreman uložiti 25 milijuna eura,

kroz javno-privatno partnerstvo u toplanu i elektrocentralu na biomasu i to baš u Somboru. Tvrdi, načelnu suglasnost su dobili od bivše vlasti, ali kažu ova sadašnja (koja je, kao i bivša, naprednjačka) se pravi nevješta. Ili, u prijevodu, tvrdi da nikada nije čula, a kamoli vidjela protokol o suradnji i elaborat. To je investitoru bio više nego li dovoljan razlog da iz Sombora pobjegne glavom bez obzira. I ne samo da je pobjegao iz Sombora (u kome zapravo nije ni bio) glavom bez obzira već je i ocijenio da »Srbija nije spremna za projekte zelene energije«. I ovako sročeno svatko će protumačiti kako, eto, u Somboru na sve moguće načine odbijaju investitore koji imaju i namjere i novca da preporode ovaj kraj i još k tomu, kako u Somboru, koče jednu ekološku priču. Usput tešku 25 milijuna, eura dakako. Je li u ovom slučaju investitoru rečeno »hvala« – nismo zainteresirani. Je li riječ o nesporazumu ili nečem trećem – ne znam. Ali nekako mislim dobro da se tako završilo. Bolje odmah na početku nego li za godinu-dvije. A somborsko iskustvo je upravo takvo – od velikih obećanja obično ne bude ništa, ili u najboljem slučaju nedovršeni ili prazni pogoni. Da ne širim puno, samo da se držim prerade biomase. Što bi od peleta iz Doroslava koji su trebali grijati pol Europe, procvata sela i povećanja broja njegovih stanovnika, a sve zahvaljujući ovoj investiciji? Što bi od dvije elektrane na biomasu koje su se trebale graditi u Somboru? Što bi s javnim skladištem za biomasu u Prigrevici? U dvije riječi – velika obećanja. I više ništa. Tako da nešto ne vjerujem u velika obećanja koja se mjere milijunima uložених eura, i to prije nego li je i postavljen kamen temeljac i priča »papirološki« dovedena do kraja.

I da ne pričam o drugoj stani ove priče, a to je hvatanje za glavu, kada se spomene uporaba žetvenih ostataka kao goriva, svih onih koji iole nešto znaju o značaju zaoravanja istih tih žetvenih ostataka. Na već ionako osiromašenim vojvođanskim njivama.

Z. V.

A onda su se sudionici radionice prihvatili posla. Od tijesta, koje je već bilo dobro umiješeno i pripremljeno za oblikovanje. I za čas su mališani, od kojih su neki od njih prvi puta uzeli tijesto u ruke, napravili Svetu obitelj, Tri kralja i po koju domaću životinju. Ono što sada čeka njihove mame i bake je da ispeku *božićnjak*, što će možda u neke obitelji poslije dugo godina vratiti jednu prepoznatljivu tradiciju bunjevačkih Hrvata iz Bačke.

»Na Badnji dan je majka ustajala naložit peč i umisit kolač. Mama je izlazila na guvno i na okop prodrtat vočke da ne budu pušljive, bacila je rumenu jabuku u bunar i ušla praviti badnjaču i božićnjak. Božićnjak se pravio tako što su se napravile tri lepinje, jedna veća od druge, pa su metnili dole onu najveću, onda drugu i najmanju na nju i na kraju ih opasali uvrnitom pletenicom od tista. Gore se pravio križ od tista, a onda su se na kolač stavljale figurice koje su majka i dica napravili dan prije. Na kolač se stavljala i grančica od korove metle na koju su stavljene kuglice od tista, što se također pravilo dan ranije«, napisala je u knjizi *Ovi naši garavi salaši* **Katarina Firanj** iz salaša Nenadić.

Z. V.

Božićna izložba u Surčinu

U iščekivanju Božića

»Ono što daje nadu za dalji rad jeste inovativnost i bogatstvo različitih ideja naših članica, koji su iz godine u godinu, sve veći i veći«, kaže Veronika Živanović

Predblagdansko vrijeme u iščekivanju najradosnijeg kršćanskog blagdana Božića, okupilo je vrijedne članice Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina da uz pomoć svoje kreativnosti i mašte izrade brojne darove. Izložba njihovih rukotvorina svečano je otvorena u prostorijama hrvatske udruge u Surčinu u nedjelju, 16. prosinca i to je treći po redu Božićni sajam izložbeno-prodajnog karaktera koji su organizirali tijekom dvije godine svog postojanja. Sav prihod od prodaje radova, bit će utrošen za daljnje aktivnosti udruge iz Surčina, koje će prema njihovim najavama, u idućoj godini biti proširene.

Proširenje kreativnih aktivnosti

»Stvaranje je jedna potreba duše i iz te potrebe su mašta, vrijedne ruke i srce, stvorili ove lijepe i vrijedne radove. Nadahnuća su bila različita, a radovi su rađeni raznim tehnikama. Ovi unikatni predmeti su nastajali na našim kreativnim radionicama, a tijekom cijele godine su se rađale nove ideje. Ono što daje nadu za dalji rad je inovativnost i bogatstvo različitih ideja naših članica, koji su iz godine u godinu, sve veći i veći«, kaže voditeljica Kreativne sekcije **Veronika Živanović**.

Razni ukrasi za bor izrađeni od različitih materijala, slike, dekorativni predmeti, božićni nadstolnjaci, samo su dio prelijepih unikatnih radova, koje će mještani Surčina moći pogledati i kupiti tijekom ovoga tjedna.

»Kreativna sekcija postoji dvije godine. Iz godine u godinu vidi se da postoji jedan napredak, a najvažnije je to što su žene zadržale onaj entuzijazam, volju i ljubav sve to uraditi baš u ovo vrijeme adventa. Svojim radovima pravimo zadovoljstvo i radost svima u iščekivanju Božića«, kazala je članica sekcije **Irena Obradović**.

Do sada su članice ove sekcije osim u Surčinu, izlagale i u drugim mjestima u Srijemu, kao i na nedavno održanom Sajmu nacionalnih manjina gdje su privukle pozornost brojnih posjetitelja. Želja im je, već iduće godine, proširiti svoje aktivnosti.

»Jako smo ponosni na članove Kreativne sekcije. Veliki su entuzijasti, veoma su uspješni i donose radost svima. Već od sljedeće godine izrazili su želju organizirati radionicu veza i tkanja. U ovo predblagdansko vrijeme ne moramo tražiti božićne darove za naše najmilije na nekim drugim mjestima, već to možemo učiniti u našoj čitaonici«, kazala je predsjednica udruge **Katica Naglić**, dodajući da će izložba radova biti preseljena 23. prosinca u prostorije Zajednice Hrvata Zemuna.

Danas nas je mnogo manje

Radost zbog predstojećih božićnih blagdana dijeli i muški dio članstva ove udruge. Pripreme za običaj čestitanja Božića i navještanja Isusovog rođenja koji se u ovom mjestu prakticira stoljećima, uveliko su u tijeku.

»Skupina surčinskih momaka, Betlemaša, svake godine pohodi domove župljana navješćujući Isusovo rođenje. To je nešto lijepo što prenosi-mo s koljena na koljeno i čemu se najviše radujemo. U običajima se do danas ništa bitno nije promijenilo, osim što je sada manji broj Betlemaša. U moje vrijeme bilo nas je šest, dok ih je sada samo četiri. No, i to je do-voljno. Važno je da se nastavi jedna lijepa tradicija. Jer sve što smo nasli-jedili, ljubomorno čuvamo, pa tako i običaje. To je jedan naš specifikum koji je ponekad teško razumjeti«, kaže **Stjepan Volarić**.

A u čemu je specifičnost ovih običaja, Stjepan nam s radošću odgovara.

»Kada smo se pripremali za Betlemaše u predvečerje na Badnji dan, onda smo to nekada radili u štalama, a ne u sobama. Tu smo donosili vino i pili ga kako bi ljepše pjevali. U to vrijeme uz Betlemaše bili su i pastiri koje smo mi zvali *dedaci*. Ja sam bio Gašpar. Svi smo se veselili i cijelo selo je bilo puno djece koja su pjevala: 'Domaćin sjedi u bijelom dvorištu, spu-stio noge u hladnu vodu, pa Boga moli da žito rodi'. S tom pjesmom smo ulazili u dvorište, nakon čega smo pjevali božićnu pjesmu. Nakon obi-laska svih kuća u selu, odlazili smo u crkvu na polnoćku. Ove godine se posebno radujem jer će moj unuk biti Gašpar i to ne slučajno, nego zato što sam to bio ja dok sam bio mlad, a bio je i njegov ujak«, kaže ponosno **Josip**, žaleći jedino što je danas mnogo manji broj Betlemaša u selu.

Tih lijepih običaja sjeća se i članica Kreativne sekcije **Jelena Majetić**, radujući se što se tradicija Hrvata čuva i kroz rad sekcija hrvatske udruge u Surčinu.

»Mi djeca smo se radovali Betlemašima, mada smo se malo plašili od sabliji koje su oni nosili. Bila su to lijepa vremena i drago mi je što se taj običaj zadržao do današnjih dana. Rado ih i danas primamo u svoje do-move, samo što nas je danas mnogo manje nego što nas je bilo kada sam ja bila mlada«, kaže ona.

S. D.

Tjedan u Srijemu

Javna sigurnost, stabilna

S tanje javne sigurnosti na području općina u Srijemu je, prema izvještaju Policijske uprave u Srijemskoj Mitrovi-ci, stabilno i povoljno. To je nedavno potvrdio načelnik ove

policijske uprave **Dura Mandić**, izno-

seći rezultate koje je ova uprava postigla u prethodnoj godini. Prema rezultatima ove uprave, smanjen je ukupan broj kaznenih djela, broj kaznenih djela općeg kriminaliteta, kao i broj kaznenih djela s nepoznatim izvršiteljem. Smanjen je i broj razbojništava za 32,31 posto, a razbojničke krađe nisu ni registrirane. Prema riječima načelnika, povećan je i postotak rasvjetljavanja, broj otkrivenih kaznenih djela u vezi s drogom, broj zapljena opojnih droga, kao i broj prijava za kaznena djela u vezi s drogom. U razdoblju od siječnja do studenog 2018. godine registrirano je ukupno 2.428 kaznenih djela općeg kriminaliteta, što je za 3,04 posto manje nego za 11 mjeseci 2017. godine. Također je u odnosu na prošlu godinu smanjen i broj razbojništava i iznuda, a kada je riječ o nasilju u obitelji takvih slučaja je za jedan manje u odnosu na 2017. godinu. Tijekom ove godine smanjen je i broj prometnih nesreća s nastradalim osobama, i to za oko 5 posto, a zaplijenjeno je više od 160 kilograma i 326.510 komada opojnih droga. Kada je riječ o nedozvoljenoj proizvodnji, držanju, nošenju i prometu oružja i eksplozivnih materija, taj broj je nešto veći nego 2017. godine. U području privrednog kriminaliteta registrirano je 178 kaznenih djela, a od tog broja 27 su iz područja korupcije. Kada je riječ o maloljetnicima, i njihov broj je prema kaznenim djelima smanjen za skoro 40 djela. Svi ovi podaci govore da je na području ove policijske uprave očuvan javni red i mir i da je vidno smanjen broj prometnih nezgoda. S obzirom na to da su pred nama božićni i novogodišnji blagdani, vrijeme odmora i slavlja, nije naodmet preporuka da u tom razdoblju povedemo više računa, kako u prometu tako i na javnim mjestima. Jer stabilnost javne sigurnosti svima nam treba biti na prvom mjestu.

S. D.

Kraljice u božićnoj bajci

Ovogodišnji Božićni bal otvorile su Kraljice Bodroga izvedbom hrvatske himne

Kraljica Bodroga bilo je svugdje. Pjevale su u etno kući, na mostu, u crkvama, dale su svoj prinos značajnim događajima, prijemima i proslavama, sudjelovale u emisiji *Lijepom našom*, imaju snimljena dva nosača zvuka, ali teško da bi se bilo koja od njih mogla sjetiti da su pjevale u ergeli konja. Tu »nepravdu« ispravio je njihov predsjednik **Željko Šeremešić** koji im je dogovorio nastup na *Božićnom balu lipicanaca – Tajna Bijele kočije* u Državnoj ergeli Đakovo.

A ako je »bal lipicanaca«, znači da se ne održava u kakvoj dvorani ili kazalištu već u ergeli. I tako *Kraljice Bodroga* kada jednog dana budu pravile popis mjesta gdje su nastupile, mogu tom popisu dodati još jedno mjesto – ergela.

»Stvarno svugdje nas je bilo, samo još nismo pivale u ergeli i na pisku«, kaže kroz smijeh **Anita Đipanov-Marijanović** neposredno prije nastupa.

A posrećilo im se da pjevaju i u ergeli i na pijesku. Sve u jednom nastupu. Pardon. U dva nastupa, jer su monoštorske *Kra-*

ljice nastupile na oba *Božićna bala* – onom od 17 i onom od 20 sati.

Šokački klik

A sada da se vratim na onaj nastup koji im je dogovorio predsjednik. Ne znači to da je on kao kakav menadžer išao po Hrvatskoj i za rukav vukao organizatore programa kako bi dogovorio nastup svojih »cura«, već je samo spretno iskoristio okolnosti koje *Bodrogu* idu itekako na ruku. A te okolnosti znače da su Grad Sombor i Grad Đakovo prepoznali zajednički interes i pripremili jedan projekt prekogranične suradnje. Hoće li u konačnici taj projekt dobiti i zeleno svjetlo još se ne zna, ali je veliki pomak i to što je projekt otvorio prostor za suradnju Đakova s hrvatskom zajednicom iz Sombora, a izbor je bio Monoštor.

Potvrđuje nam u razgovoru to i prvi čovjek Grada Đakova.

»Upoznali smo se s prijateljima iz monoštorskog KUDH-a, vidjeli smo što oni rade, bili smo njihovi gosti i procijenili smo da nam je značajna suradnja s Hrvatima u Vojvodini. Počeli smo suradnju i sa školom u Monošturu, tako da će djeca iz Monoštora biti naši gosti u ožujku na *Danima hrvatskog jezika*. Mogu reći da smo se »kliknuli« s ekipom koja radi u Monošturu i ta naša suradnja savršeno funkcionira«, kaže gradonačelnik Đakova **Marin Mandarić**.

Nije mladi đakovački gradonačelnik, valjda da ne uvrijedi goste iz Monoštora koji se drže neprikosnovenim šampionima ribljeg kotlića, nabrajajući suradnju s Monoštorom spomenuo đakovačko treće mjesto na natjecanju u kuhanju ribljeg paprikaša, da zlo bude gore, baš u srcu Monoštora. Nisu im to treće mjesto zamjerili ni Monoštorci.

»Šokci lako nađu zajednički jezik i mi smo sada već stari znanci«, kaže *Bodrogov* prvi čovjek.

Kraljice Bodroga

Foto: Državna ergela Đakovo

Foto: Državna ergela Đakovo

Mađarski čikoš

I tako se eto dogodio nastup *Kraljice Bodroga* u đakovačkoj ergeli, i to ni manje ni više već na *Božićnom balu*. A kako se ono što mediji ne zabilježe »nije ni dogodilo« i potpisnica ovih redaka bila je dio ove monoštorsko-đakovačke priče. A ostat će zabilježeno da su ovogodišnji *Božićni bal* otvorile upravo *Kraljice Bodroga* i to izvedbom hrvatske himne. U naj-svečanijoj nošnji. Doduše, ne kompletnoj, jer pijesak u ergeli ipak nije za njihove papučice. Redali su se za njima gosti iz Mađarske, Slovenije, sudionici iz Hrvatske, ne pjevačkim već točkama u kojima su se pokazali i iskazali četveronožni rasni ljepotani kroz vrijeme i običaje.

Ergela ponos Đakovštine

Domaćini iz ergle u Đakovu, koja se službeno zove Državna ergela *Đakovo*, s ponosom će istaknuti da je to jedna od najstarijih ergela u Europi. A neslužbeno i više od toga, jer su otkrivene iskopine na području Ivandvora koje datiraju iz IV. stoljeća, što je desetak stoljeća i prije službenog osnutka ergle.

»Službeno, Državna ergela Đakovo osnovana je 1508. godine, a uzgoj lipicanaca na samoj ergeli traje 211 godina. Kao najznačajniji moment u našoj povijesti izdvojio bih kada su dovedene prve kobile i pastuh iz Lipica, zatim 1972. godinu kada nas je posjetila kraljica **Elizabeta II.** i 2016. godinu, kada su predstavnici engleskog dvora ponovno posjetili ergelu«, nabraja nam predusretljivi ravnatelj ergle **Mirko Damjanović** i još pojašnjava da dio Državne ergle *Đakovo* sada čini i ergela *Lipik* koja se praktički nalazi na tri lokacije – pastuharna u centru grada, Ivandvor gdje je matično stado i Lipik, što je oko 220 konja.

»Lipik nam je u ratu postradao i desetak godina naši konji bili su u zatočeništvu u Srbiji, ali napokon su prije 10-11 godina vraćeni u Lipik, ali jasno je da zbog toga ta ergela ne može imati broj konja kao u Đakovu, i u Lipiku je oko 75 konja. Međutim, imamo planove za proširenje ergle u Lipiku tako da će se i tamo povećavati broj lipicanaca«, kaže Damjanović.

A grla iz Državne ergle *Đakovo* ima diljem svijeta. Naš domaćin posebice ističe da je jedna od linija konja iz ove ergle u Južnoafričkoj Republici, ima ih na američkim kontinentima, pojedinačnih grla u Australiji... Za nekoga tko je, kao ja, totalni nepoznavatelj uzgoja konja nekako je logično pitanje bilo je li teško očuvati čistoću rase. Po malo iznanađenom Mirkovom pogledu kasno sam shvatila da sam pitala nešto što se za ergelu koja stoljećima njeguje čistoću lipicanerske rase konja može usporediti s pitanjem pada li zimi snijeg.

»To ide svojim nizom i protokolom. Držimo se čistih linija i rodova. Nije teško, a dokaz za to je 211 godina naše tradicije. Hrvatska definitivno spada među zemlje s najvećim brojem lipicanaca, a mislim tu na ergelu i na privatni uzgoj«, kaže strpljivi ravnatelj ergle, koji je u Đakovštini poznat ne samo kao ravnatelj ergle već prije svega kao vrsni folkloras i voditelj kulturno-umjetničkih društava. Slušajući ga pažljivo otvorilo mi se još nekoliko, ovoga puta suvislih, pitanja. Ali... za neki drugi susret. U Đakovu ili Monoštoru. Svejedno.

Z. Vasiljević

Matora dica u Gunjavcima

SOMBOR – Dramska sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora protekloga je vikenda gostovala u Gunjavcima, u Hrvatskoj, gdje se predstavila komedijom *Matora dica* autora **Marjana Kiša** u režiji **Jolike Raič**.

Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini

SUBOTICA – Posljednji dio ovogodišnjeg *Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini* bit će održan večeras (petak, 21. prosinca) u Art kinu *Lifka* u Subotici, s početkom u 20 sati. Ovoga puta bit će predstavljen filmski umjetnik, snimatelj i fotograf **Šima Strikoman** iz Vodiča. Na programu je dokumentarni film *Milenijski Šime* koji govori o njemu i njegovom najpoznatijem projektu *Milenijska fotografija*, a potom će se publici Strikoman powerpoint prezentacijom predstaviti svoja tri najpoznatija brenda: *Terra Croatica*, *Milenijske fotografije* i festival *Žudija*. Na kraju programa bit će prikazan prigodan mini film *Božićna čestitka Zagrebačkih vatrogasaca*.

Voditelj programa je **Branko Ištvančić**. Ulaz na projekcije je besplatan.

D. B. P.

Tiha noć u Đurđinu

ĐURĐIN – HKPD *Đurđin* priređuje božićni koncert i izložbu *božićnjaka* pod nazivom *Tiha noć u Đurđinu* koja će biti održana sutra (subota, 22. prosinca) u dvorani župe sv. Josipa Radnika u Đurđinu, s početkom u 18 sati. Na repertoaru će biti božićne pjesme u izvedbi članova tamburaške sekcije i zbora Društva.

D. B. P.

Božićni koncert HKPD-a Jelačić u Novom Sadu

NOVI SAD – Mješoviti pjevački zbor sa solistima i tamburaški orkestar HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina priredit će u nedjelju, 23. prosinca, u amfiteatru SPENS-a tradicionalni Božićni koncert. Početak je u 19 sati. Nastupit će dječji odjel *Petrovaradionice* sa svojim pjevačima, recitatorima i glumcima. Okosnicu koncertnog sadržaja i ovoga će puta činiti božićna baština petrovaradinskih Hrvata.

M. T.

Božićni koncert u subotičkoj katedrali

SUBOTICA – Tradicionalni božićni koncert u katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici, 29. po redu, bit će održan u nedjelju, 23. prosinca, s početkom u 19 sati. Sudjeluju: katedralni zborovi *Albe Vidaković*, *Sveta Terezija* i *Zlatni klasovi*; dječji zbor župe sv. Roka, *Collegium musicum catholicum* i Subotički tamburaški orkestar. Uz zborove i tamburaše kao solisti nastupit će: **Alenka Ponjavić Vojnić** (sopran), **Franjo Vojnić Hajduk** (tenor), **Emina Tikvicki** (mezosopran) i **Kornelije Vizin** (orgulje). Dirigenti su **Miroslav Stantić** i **Sonja Berta**.

D. B. P.

Božićni koncert u Vajskoj

VAJSKA – HKU *Antun Sorgo* iz Vajske organizira Božićni koncert u Vajskoj, glazbeni događaj kojega u tom selu nije bilo više godina. Koncert će biti održan u nedjelju, 23. prosinca, u crkvi sv. Jurja u 17 sati. Za ovu prigodu članovi udruge će formirati svoj zbor, koji će tada imati i svoj prvi nastup. Uz njih, na koncertu će nastupati i udruženi zborovi – Gradski zbor *Neven* i Mješoviti zbor *Santa Maria* iz Bača.

A. Š.

Božićni koncert i izložba u Somboru

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora organizira u nedjelju, 23. prosinca, Božićni koncert i izložbu božićnih kolača – *božićnjaka*. Program se održava u Velikoj dvorani Hrvatskog doma. Izložba će biti otvorena od 19 sati, a koncert počinje u 20 sati.

Z. V.

Film Katoličke crkve u Novom Sadu i Petrovaradinu

NOVI SAD – Hrvatski kulturni centar iz Novog Sada producirao je svoj novi film *Katoličke crkve Novog Sada i Petrovaradina*. DVD s filmom bit će podijeljen vjernicima katolicima nakon misa polnoćki u župnoj crkvi Imena Marijina, franjevačkoj crkvi Svetog Ivana Kapistrana i župnoj crkvi Svetog Jurja u Petrovaradinu. U filmu je prikazana povijest i arhitektonske karakteristike sedam katoličkih crkava koje se nalaze na području ovoga grada. Film je sniman u rezoluciji 4K i traje 55 minuta. U crkvi Imena Marijina 300 primjeraka DVD-a nakon svečane mise polnoćke na hrvatskom jeziku (koja počinje u ponoć i koju predvodi župnik-opat preč. **Róbert Erhard**) podijelit će gradonačelnik Novog Sada **Miloš Vučević**.

M. T.

Č'a Grgina huncutarija u Narodnom kazalištu

SUBOTICA – Predstava *Č'a Grgina huncutarija* Dramskog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* bit će igrana u idući petak, 28. prosinca, u Narodnom kazalištu u Subotici, s početkom u 19.30 sati. Karte se mogu kupiti u pretprodaji i pred početak predstave na blagajni kazališta.

D. B. P.

Održan godišnji koncert HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume

115. obljetnica rada

HKPD *Matija Gubec* iz Rume održalo je prošlog vikenda godišnji koncert i obilježavanje 115. obljetnice trajanja ovoga Društva. Da je tamburaška skladba omiljena u najtamburaškim gradovima, kako ga Rumljani s ponosom nazivaju, potvrdili su te večeri i brojni posjetitelji u dvorani Kulturnog centra u Rumi, koji su svojim pljeskom nagradili članove Velikog tamburaškog orkestra i soliste, kao i članove istoimenog kulturno-umjetničkog društva iz Slavonskog Kobaša, s kojima udruga iz Rume ima dugogodišnju uspješnu suradnju.

Animiranje mladih

U ime Upravnog odbora udruge sve nazočne je pozdravio predsjednik **Zdenko Lanc**, koji je tom prigodom istaknuo da je ponosan što obilježavaju značajnu obljetnicu i što se nalazi na čelu najstarije kulturne udruge u Vojvodini.

»Od 1963. godine Veliki tamburaški orkestar čini okosnicu našeg Društva. Mi se i dalje trudimo da omasovimo naš orkestar i da imamo što veći broj gostovanja. Mislim da se mali broj društava može pohvaliti ovolikim brojem posjetitelja koji dolaze na naše koncerte. To je pravi dar za ovaj naš amaterski rad«, kaže Lanc, ističući s obzirom na to da je nedavno imenovan za čelnog čovjeka ove udruge, da će akcent u daljem radu biti na omasovljavanju članova Velikog tamburaškog orkestra.

»Velika je odgovornost, ali ujedno i velika čast, biti na čelu jednog ovako velikog Društva kao što je *Matija Gubec*. Ja ću se u narednom razdoblju truditi da najviše radimo na onome što čini ova udruga, a to je Veliki tamburaški orkestar. Želja mi je da osiguramo sve uvjete da bi taj orkestar mogao raditi. Na prvom mjestu financijska sredstva, kako bi se članovi našeg orkestra mogli predstaviti kako u Srbiji tako i u inozemstvu. Također, jedna od naših novih aktivnosti su radionice za djecu. Došli smo na ideju da organiziramo dječje radionice u kojima bi djeca mogla aktivno sudjelovati u pravljenju božićnih borova, ukrasa, nakita i svega onoga što bi njima moglo biti zanimljivo. Na taj način želimo privući u rad udruge ne samo najmlađe, nego i njihove roditelje i tako ih motivirati da postanu članovi nekih od naših sekcija«, navodi novi predsjednik udruge.

Novi repertoar

U svom cjelovečernjem programu Veliki tamburaški orkestar iz Rume pod rukovodstvom **Josipa Jurca** i solistima **Dušanom Stuparom**, **Katarinom Atanacković** i **Marijom Ratančić** predstavio se svojim novim, raznovrsnim repertoarom.

»Imali smo želju da posjetitelje u ovo lijepo pretpraznično vrijeme iznenadimo nekom laganom dopadljivom muzikom, koja je nekada bila popularna na ovim prostorima. Mislim da je publika bila zadovoljna i da smo ih uspjeli uvjeriti da tamburaški orkestar može svirati i meksikansku i svaku drugu vrstu muzike. Ove godine imali smo veliki broj gostovanja. Uvijek se trudimo da naši koncerti budu interesantni publici. Prošla su ona vreme-

na kada smo mogli raditi po svom slobodnom izboru, bez obzira na simpatije publike i na želje širokog auditorija. Sada više vodimo računa da muzika bude dopadljiva i da ljudi budu zadovoljni. Mislim da donekle i uspijevamo u tome«, kaže Josip Jurca, dodajući: »Naše Društvo postoji od 1903. godine. Moj djed je 1928. godine pjevao u zboru, a otac je također bio član Društva. Udrugu smatramo našom drugom kućom, osjećamo da je to nešto naše, da tu pripadamo, a tako se i ponašamo«.

Kultura ne poznaje granice

HKD *Matija Gubec* iz Slavonskog Kobaša osnovano je 1968. godine. Od tada neprestano djeluje. U okviru udruge djeluje folklorna sekcija, tamburaški sastav i pjevački zbor, čiji članovi su se te večeri predstavili rumskoj publici. S hrvatskom udrugom iz Rume redovito surađuju i druže se na tradicionalnim susretima Društava koja nose ime *Matija Gubec*.

»Godišnje održimo po 36 koncerata diljem Hrvatske i izvan nje, na raznim festivalima i uvijek rado dolazimo u Rumu. S članovima ove udruge smo dugogodišnji prijatelji. Sklopili smo jedno divno prijateljstvo i godinama se uzajamno posjećujemo. Pjesma i folklor ne poznaju granice i mogu biti samo dobra poveznica. Pohvalio bih publiku koja je bila disciplinirana, pomno je pratila svaki ton i znala je nagraditi sve ono što valja. To je vrlo važno za nas izvođače«, kaže predsjednik KUD-a *Matija Gubec* iz Slavonskog Kobaša **Antun Bačo**, ističući važnost suradnje udruge iz Hrvatske s hrvatskim udrugama iz Srbije koje imaju slične ili gotove identične običaje, plesove i pjesme.

Osim velikog broja posjetitelja, proslavi ove značajne obljetnice nazočili su i predstavnici Općine Ruma, predstavnici hrvatskih udruge iz Srijema i župnik u Rumi **Ivica Čatić**. Pokrovitelj koncerta je Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Veleposlanstvo Republike Hrvatske, HNV, Općina Ruma, Pokrajinstvo tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine - nacionalne zajednice i Ministarstvo kulture i informiranja Republike Srbije.

S. D.

Zimski vašar i Božićni koncert u Lemešu

Čarolija i zvuci blagdana

H BKUD *Lemeš* iz Lemeša priredio je prošlog vikenda I. lemeški zimski vašar. Na štandovima koji su bili postavljeni na šetnici u centru sela bila je postavljena prodajna izložba prazničnih ikebana, svijeća, meda, starinskih kolača,

čestitki rađenih od slame, božićnih ukrasa, predmeta rađenih tehnikom dekupaža, lemeškog kulena... Drugog dana zimskog vašara u Domu kulture priređena je izložba *božićnjaka* i održan Božićni koncert. Na prigodnom koncertu nastupio je Subotički tamburaški orkestar i crkveni zbor iz Lemeša *Mali Nemeši*.

Z.V.
Foto: Ivan Horvat

Gostovanje tavankutskog HKPD-a *Matija Gubec*

Bunjevački plesovi na zagrebačkom Adventu

Advent u Zagrebu, koji je posljednjih godina proglašavan najboljom takvom manifestacijom u Europi, počinje tradicionalnim paljenjem prve adventske svijeće na Trgu

gađaje koji će Zagrepčane i brojne turiste uvesti u blagdansko raspoloženje i iščekivanje Božića. *Advent u Zagrebu* se odigrava i na drugim mjestima poput Zrinjevca, Cvjetnog trga, Europskog trga, kod Uspinjače itd. Zvuci božićnih zvončica, mirisi medenjaka, kuhanog vina i raznih drugih tradicijskih jela šire se središtem Zagreba...

U bogatom kulturno-umjetničkom programu koji je se na više lokacija organizira za vrijeme adventa, ključnu ulogu imaju i kulturno-umjetnička društva, točnije tradicijska kultura u organizaciji ZAFAZ-a (Zajednica folklornog amaterizma grada Zagreba). U tom segmentu programa HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta imalo je čast predstaviti se na središnjoj pozornici na Trgu bana Jelačića zagrebačkoj publici i brojnim turistima. Tavankučani su se predstavili plesovima bunjevačkih Hrvata.

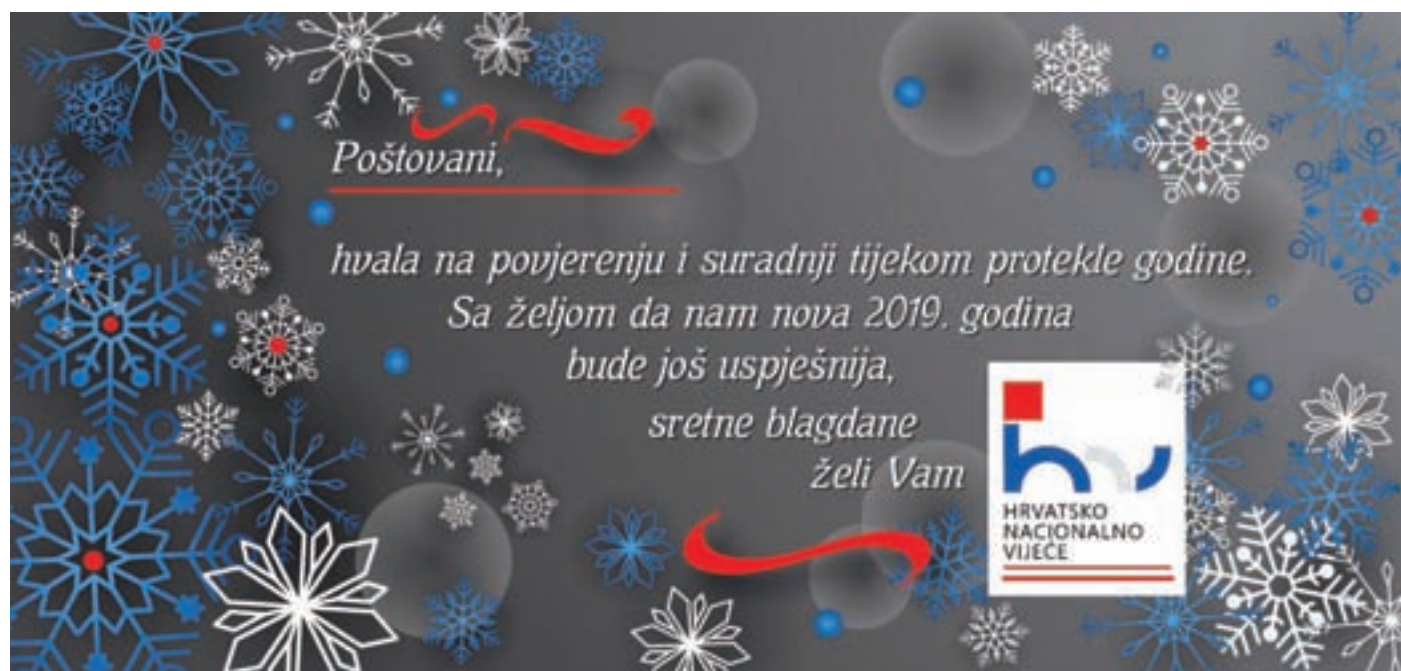
U trodnevnom gostovanju, od 14. do 16. prosinca, osim nastupa na *Adventu*, Tavankučani su imali prijem na *Božićnom domjenku* u HSPD-u *Sljeme* iz Šestina. Kako navode u *Gupcu*, posebna zahvala za ovo gostovanje Tavankučana pripada **Katarini Horvatović, Dragi Topolovec** iz ZAFAZ-a a te **Petru Penavi**, ravnatelju gradskog društva Crvenog križa iz Zagreba.

I. D.

bana Jelačića, kod Manduševca, a na ulicama oko Trga bana Josipa Jelačića održava se tradicionalni Božićni sajam. Ovogodišnji zagrebački *Advent* započeo je 1. prosinca i trajat će do 6. siječnja 2019., a poseban naglasak stavljen je na kulturne do-

gađaje koji će Zagrepčane i brojne turiste uvesti u blagdansko raspoloženje i iščekivanje Božića. *Advent u Zagrebu* se odigrava i na drugim mjestima poput Zrinjevca, Cvjetnog trga, Europskog trga, kod Uspinjače itd. Zvuci božićnih zvončica, mirisi medenjaka, kuhanog vina i raznih drugih tradicijskih jela šire se središtem Zagreba...

Božićni koncert u Monoštoru

Čudo radosne noći

KUDH Bodrog iz Monoštora priredilo je tradicionalni božićni koncert, a ove godine najveći dio koncerta iznijeli su najmlađi članovi *Bodroga*. Kroz pjesmu, recitacije i scenske prikaze *Bodrogo*vi mališani dočarali su čudo božićne noći u kojoj se rodio Isus i svima poželjeli sretan Božić. U programu su sud-

jelovali i učenici Osnovne škole 22. oktobar, odjela na hrvatskom jeziku, a svatko od njih poželio je nešto pokloniti malom Isusu. U programu su sudjelovale i članice Ženske pjevačke skupine *Kraljice Bodroga* i Vokalni ansambl *Quinta Divina* iz Sombora.

Z. V.

Izložba djela nastalih na koloniji Panon Subotica 2018.

Slike ljudi nizine

Likovna djela nastala u lipnju ove godine, na sedmom sazivu Umjetničke kolonije *Panon Subotica 2018*, predstavljena su na izložbi koja se do 3. siječnja može pogledati u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici. Oko pedesetak izloženih slika,

nastalih u različitim tehnikama, djelo su većinom članova »domaće« HLU *Croart* iz Subotice te gostujućih udruga *Bel art-a* iz Belišća (Hrvatska) i *Panon art-a* iz Dušnoka (Mađarska).

Suradnja ovih triju udruga podrazumijeva »panonske« likovne susrete koji se dešavaju svake godine u mjestima odakle udruge potječu. U Srbiji je to Subotica, u Hrvatskoj Belišće, a u Mađarskoj Dušnok.

Izložbu je otvorio **Velimir Pleša**, generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici.

»Ova kolonija, uz okupljanje umjetnika iz triju država, pokazuje kako panonska nizina svojom ravnicom i dobrotom rađa dobre ljude koji su spremni stvarati i prikazati tu ljepotu koju izražavaju kistom, olovkom a ove godine i digitalnom tehnikom, odnosno fotoaparatom. Ta ljepota liječi dušu i može nas odvratiti od svih onih ružnih stvari s kojima se svakodnevno susrećemo«, kazao je konzul Pleša.

Program otvorenja izložbe obogatio je kvartet gudača iz Muzičke škole u Subotici u klasi **Viktora Molnára** te pjesnikinja **Divna Lulić Jovčić**.

D. B. P.

Mitrovčani gostovali u Samoboru

Stablo prijateljstva župnih zborova

Druga adventska nedjelja u samoborskoj župi bila je obilježena gostovanjem župljana župe sv. Dimitrija iz Srijemske Mitrovice. Prije dvije godine samoborski i mitrovački župni zborovi potpisali su Povelju prijateljstva koju su sada u Samoboru »zapečatili« sadnjom stabla božikovine kao znaka trajnog prijateljstva.

Poveznica triju župa

Svetu misu u župnoj crkvi svete Anastazije predvodili su mitrovački i samoborski župnik mons. **Eduard Španović** i preč. **Davor Štuljan** uz prisustvo samoborskog đakona vlč. **Majka Rušeca**, a pjesmom je misu uzveličao veliki mješoviti zbor mitrovačke župe. Sveta Anastazija živjela je i podnijela mučeništvo u Srijemskoj Mitrovici. Od devetog stoljeća Samobor zajedno sa Zadrom čuva dio njezinih relikvija pa tako ta ranokršćanska svetica na poseban način »svojim prahom vezi-va« tri hrvatske drevne župe od krajnjeg istoka do juga naše domovine. Samoborski župnik nije krio zadovoljstvo zbog gostovanja dragih Mitrovčana, te im je u uvodnoj riječi zaželio dobrodošlicu i ugodan boravak u samoborskoj župi. Mitrovački zbor pod ravnanjem č. s. **Cecilije Tomkić** praćen s devet svirača svojim pjevanjem oduševio je sve Samoborce. Pokazali su izvrsnost u sviranju, zbornom i solo pjevanju. Nakon mise mogli smo uživati u koncertu koji su nam priredili.

Simbol samoborskog kraja

Stablo prijateljstva posađeno je u Parku domovinske zahvalnosti koji se nalazi uz samoborsku župnu crkvu. Mons. Španović blagoslovio je posađenu božikovinu, stablo koje je simbol samoborskog kraja, vazdazeleni grm koji se u ovim krajevima koristio za božićno ukrašavanje domova.

Ispred stabla je granitna ploča s uklesanim tekstom: *Ovo stablo božikovine (Ilex aquifolium. L.) posadili su članovi zborova župe sv. Dimitrija iz Srijemske Mitrovice i župe sv. Anastazije iz Samobora kao znak trajnog prijateljstva. 9. prosinca, 2018.*

Nakon molitve, pjesme i fotografiranja pored stabla, svi su se u veselju nastavili družiti u dvorani župnog dvora, te su u razgovorima »padale« brojne ideje o budućim susretima i druženjima. Kako je rekao mons. Španović, važna je svaka riječ i gesta koja pokazuje da Hrvati u Mitrovici nisu zaboravljeni. Ta drevna kršćanska župa svima nam je primjer ustrajnosti u trpljenju i očuvanju vjere. Sigurni smo da je i ovaj susret kao i onaj prije dvije godine u Mitrovici urodio brojnim duhovnim koristima te nas sve skupa podsjetio na važnost zajedništva i prijateljstva u Kristu.

Violeta Gjurkin

Katolički molitveni dom bez struje

»Ako je oblačno, škiljimo«

Isusovom i blagoslovljen 1940. godine. U dvorištu kuće postoje i dva zvona. Đakon Miler, međutim, ističe da je kuća u kojoj se nalazi molitveni dom stara. Mada lijepo uređena, uopće nema priključak na struju! Prilikom jedne od davnašnjih rekonstrukcija na nju nije priključeno brojilo potrošnje utroška struje, te se, kako on kaže, misa i slavi u doba dana kada ima najviše svjetla. »Kada je oblačno, svećenik i ja škiljimo«, pokušava se našaliti velečasni Karlo.

Bez obzira na ovaj nevjerojatan hendikep, postojani i vjerni žitelji Savinog Sela koji se okupljaju na ovom mjestu žele čuti riječ Božju i pjevati na hrvatskom

Savino Selo, nekadašnja Torža, nalazi se u Općini Vrbas. U opisu sela nije lako naići na činjenicu koja bi ga izdvajala od nekih drugih u centralnoj Bačkoj. Osim dominantnog crnogorskog življa koje u njemu danas obitava, Savino Selo već 50 godina ima i katoličku župu. Ona je, doduše, osnovana 1968. godine, no upravo u travnju ove godine njezino ustrojstvo je ponovo spušteno na rang vikarije koja pripada župi Sviju Svetih u Kucuri. O katolicima u oba ova mjesta već duže vrijeme skrbi kler iz župe Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije u Vrbasu.

Katolici u Savinom Selu su, barem od odseljavanja Nijemaca, »malo stado«. No, koliko god bilo malo, ono se vrijedno drži skupa. Hrvata u ovom selu još uvijek ima nešto manje od stotinu, što nije zanemariv broj, jer upravo on održava živim i katoličku zajednicu u selu. Hrvati koji žive u selu, do II. svjetskog rata naseljenom pretežito Nijemcima evangelicima, potomci su ekonomskih migranata iz Bosne, privučenih plodnošću tla u središnjoj Bačkoj i ubrzano razvijenom industrijom u Vrbasu i Kuli. Među katolicima je i stanoviti broj Mađara, kao i Rusina katolika bizantskog obreda. Kako navodi vlč. **Karlo Miler**, stalni đakon u župi Vrbas, u Savinom Selu se redovito slavi misa, svake treće nedjelje u mjesecu, točno u podne, na hrvatskom jeziku, i na njoj se okuplja oko 15, a za velike blagdane i više vjernika katolika. To je jedino mjesto u selu u kome se oni okupljaju.

Katolici u Savinom Selu imaju i svoj bogoslužni prostor za koji se brinu koliko mogu. To je dio kuće u Ulici maršala Tita br. 13, koji je adaptiran za liturgijsku uporabu, posvećen na čast Srcu

jeziku crkvene pjesme koje se ne zaboravljaju. Velečasni gospodin đakon svjedoči da je jednom prilikom na malom harmoniju koji postoji u molitvenom domu završila kantorica iz Zmajeva. Nije bilo moguće zadržati suze okupljenim vjernicima.

Selo imenovano po partizanskom heroju **Savi Kovačeviću**, čiji sunarodnjaci ga danas većinom naseljuju, živi i ove zimske dane prilično daleko od užurbanosti, no ne daleko od briga današnjega vremena. Katolici u njemu još uvijek, ipak, brinu i brigu koju smo svi mi ostali odavno smjestili u daleku prošlost.

Marko Tucakov

Nova Danica

Ovih dana iz tiska je izašla nova Subotička Danica, narodno-crkveni kalendar za 2019. godinu u kom se nudi bogat sadržaj. Kalendar je izašao u nakladi Katoličkog društva *Ivan Antunović*, a novi glavni i odgovorni urednik je vlč. **Josip Štefković** koji je imenovao i novo uredništvo koje čine: mons. **Stjepan Beretić**, **Katarina Čeliković**, **Larisa Skenderović**, **Vesna Huska** i **Marko Tučakov**. Subotičku Danicu možete potražiti na svojim župama.

U susret blagdanima

- 23. prosinca – Oce
- 24. prosinca – Badnjak
- 25. prosinca – Božić
- 26. prosinca – sv. Stjepan, Krunoslav
- 27. prosinca – sv. Ivan
- 28. prosinca – Nevina dječica prosinca
- 29. prosinca – sv. Toma
- 30. prosinca – Sveta obitelj
- 31. prosinca – Silvestrovo

Ž. V.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Rodio se Spasitelj – Krist, Gospodin

Cijeli kršćanski svijet radosno proslavlja blagdan Kristova rođenja, često veličanstvenije i radosnije nego Uskrs. Toplina obiteljskog doma, radost zajedničkog blagovanja, susret s rodbinom, ukrašavanje životnog prostora, sve to čini od Božića blagdan kome se svi raduju. Ipak, dolazak Božjeg Sina među ljude nije bio ni izbliza tako glamurozan kako ga mi proslavljamo, iako je označio početak ostvarivanja spasenja. Razmišljaju li kršćani, dok slave ovaj najdraži im blagdan, koje je njegovo značenje ili se zadržavaju na površini proslave u strogo ljudskom smislu?

Bog rođen u štali

Teško je bilo ljudima shvatiti da se Božji Sin, dugo očekivani Mesija, rodio u uvjetima koji nisu dostojni čovjeka, u maloj štali izvan grada. Zar bi stvarno Božji Sin stupio u ovaj svijet u liku nekakog djeteta, i to još u štali? Ali jeste, baš tako je Isus došao među ljude da im donese spasenje. Na tako skroman i ljudima neprihvatljiv način započelo je otkupljenje svijeta, Bog je došao među nas osloboditi nas od grijeha. Zato je vijest o Isusovom rođenju blagovijest, kao što su rekli anđeli kada su došli javiti pastirima da se trebaju pokloniti novorođenome u štali.

I evanđelist Luka, pišući o Isusovom rođenju, sve što govori stavlja u službu navještaja. Želi naglasiti tko je to dijete i koje su posljedice njegova rođenja, jer to dijete nije kao svako drugo nego Sin Božji i mnogi će ga prepoznati kada budu slušali njegovu riječ i gledali njegova djela. Luka nam ističe da je događajem rođenja započelo spasenje, jer se rodio »Spasitelj – Krist, Gospodin« (Lk 2,11). Zato je vijest o njegovom rođenju »blagovijest, velika radost za sav narod« (Lk 2,10). Sve ostalo što se u evanđelju spominje, car August, Davidov grad Betlehem, anđeli, pastiri, je okvir u koji se smješta ovaj radosni događaj. On ima mjesto i vrijeme, u njemu nema ništa nestvarno, ipak on nadilazi granice povijesti i ovozemaljske stvarnosti. Evanđeoski tekst je jednostavan i kratak, iako navješta radostan događaj koji označava početak spasenja, bez opisa i slادنjavih riječi, gotovo nespojiv s našim prikazima štalice i malenog Isusa. Jednostavni ljudi Marija i Josip, koji zbog careve naredbe kreću

put Betlehema, nose u sebi božansku tajnu i pomažu joj da zasja pred svijetom. Sve se to dogodilo za vrijeme vladavine moćnika, koji su ostali daleko u povijesti, a tek rođeno, ne jako dijete donijet će budućnost ljudima, donijet će im Božje kraljevstvo.

Na Božić se dogodilo nešto čudesno. Bog je zakoračio među ljude na sasvim neočekivan način i pokazao da je blizak svakom čovjeku, da razumije ljudske nevolje, bijedu i odbačenost. Tako nam je od samog početka dao do znanja da je on Bog nejakih i nemoćnih, Bog patnika i nevoljnika, odbačenih i poniženih, a to će pokazivati i kasnije tijekom svoga života.

Duhovno bogatstvo Božića

U događaju Božića nema nikakvog ljudskog glamura. Za Božjeg Sina nije bilo mjesta u svratištu, pa se morao roditi u štali među životinjama, u uvjetima nezamislivim i za ono vrijeme, a pogotovo za modernog čovjeka. Prva postelja bila mu je slama, a prvi gosti skromni pastiri. Ipak, ovaj događaj je pun duhovnog bogatstva, rodio se Spasitelj svijeta, donio je Božju ljubav među ljude na opipljiv način.

Dok ove godine slavimo događaj Isusovog rođenja, razmišljajmo o veličini događaja kojeg proslavljamo. Uistinu je čudesno što je Bog bio spreman učiniti za nas i na koji način nam je pokazao da nas beskrajno ljubi. Nemojmo ovom blagdanu oduzimati njegovu duhovnu dimenziju pretvarajući ga u blještavilo materijalističkog duha koji je obuzeo svijet. Bog želi da se radujemo zbog njegovog utjelovljenja, jer je ono početak spasenja, a ne da se radujemo nekim nebitnim stvarima koje potiskuju ovaj radosni događaj u drugi plan. Odgovorimo Bogu na ovaj čin ljubavi ljubavlju koja je isto tako bezuvjetna kao ona što je od Njega primamo. Pored toga što ćemo zajedno kititi bor, pomolimo se zajedno, otiđimo obiteljski na božićnu svetu misu. Osim što djeci kupujemo skupe poklone, naučimo ih božićne pjesme. Stavimo Boga u prvi plan ovog Božića i bit će nam mnogo radosniji i ljepši. Bogatstvo ukrasa i darova zamijenimo duhovnim bogatstvom molitve i svete mise, jer »danas vam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj – Krist, Gospodin« (Lk 2,11), pa neka se rodi i u našim srcima.

Božićna priredba u subotičkoj Gimnaziji

Blagdanska očekivanja

Učenici hrvatskih odjela subotičke Gimnazije *Svetozar Marković* priredili su 18. prosinca božićnu priredbu *Blagdanska očekivanja*. Po riječima razrednice **Ane Gaković** učenici su se i ove godine, bez obzira na brojne prosinačke obveze u školi, odlučili razveseliti druge i radost Božića podijeliti s najbližima.

Uspješni subotički srednjoškolci

Šestero se plasiralo dalje

Prema rezultatima koje je objavila Hrvatska mreža školskih knjižničara šestero subotičkih srednjoškolaca koji su sudjelovali na prvoj razini kviza znanja *Čitanjem do zvijezda* plasiralo se na sljedeću razinu natjecanja. To su učenici **Josipa Kujundžić**, **Zdenko Ivanković**, **Daniel Kujundžić**, **Luka Prčić** i **Petar Huska** iz Gimnazije *Svetozar Marković* te **Mario Evetović** iz Politehničke škole. Oni su pročitali knjigu **Ephraima Kishona** *Kita boli more* i skupa sa svim ostalim srednjoškolcima u Hrvatskoj 7. prosinca 2018. godine popunjavali online upitnik. U prvoj razini kviza zna-

nja sudjelovalo je oko 400 srednjoškolaca.

U kategoriji multimedijskog uratka oba prijavljena subotička rada, djelo **Emanuele Bošnjak** iz subotičke Gimnazije i **Maria Evetovića** iz Politehničke škole, su po ocjeni žirija zaslužila nastaviti natjecanje.

Regionalna razina natjecanja bit će održana 1. ožujka 2019. godine do kada učenici trebaju pročitati i drugu knjigu s popisa *Afrika – misija na crnom kontinentu*, djelo **Mire Aščića**.

Organizatori ovog kviza za poticanje čitanja su Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem.

B. I.

Svoje talente pokazali su pjevajući, recitirajući, svirajući, te su izveli kratki igrokaz koji je nazočne mogao potaknuti na razmišljanje o prvim vrijednostima i biti Božića.

Zanimljivo je da su ovu priredbu došli vidjeti nastavnici i profesori i drugih srednjih škola gdje postoji nastava na hrvatskom jeziku, a kompletna priredba koja je održana u svečanoj dvorani škole potekla je od samih učenika.

Tamburašima u pomoć priskočili su i učenici Muzičke škole u Subotici, te bivši gimnazijalci.

Mladi su i ovoga puta pokazali kako se zajedničkim snagama može puno, a njihov angažman i trud ulijevaju nadu u budućnost naše zajednice.

Ž.V.

Čestitamo Oce muškoj čeljadi!
Krasilo vas poštovanje
i dostojanstvo!!

**ODGOVORNOST
 NE POZNAJE
 VRIJEME
 NEGO VRIJEME
 PREPOZNA
 ODGOVORNE**

**DEMOKRATSKI
 SAVEZ HRVATA
 U VOJVODINI**

RECEPT NA TACNI

Pileće rolnice na vojvođanski način

Ova rubrika mi je donijela totalno novu dimenziju sebe same. Nikada, ali stvarno nikada nisam ni sanjala da ću dijeliti s drugima svoja kulinarska umijeća, ideje i kulinarske planove, a ponajmanje recepte. Ali eto nas sad ovdje, u rubrici u kojoj ja, **Gorana Koporan**, imam prijedlog za druge što bi mogli pripremiti i čime udovoljiti gurmanu u sebi ili sebi dragim ljudima. I onda sve to ode dalje, pa me neki dan, prije nego što sam počela misliti o tome što staviti na tacnu ovog tjedna, pozove prijateljica i pita imam li neki trik za fino punjeno bijelo meso. Ne da sam ga imala nego sam ga istog dana i pripremila, a kako je postupak vrlo jednostavan, a jelo istinski ukusno, prenosim recept dalje.

Potrebno: 700 g bijelog mesa / senf / vrhnje / papar / sol / 100 g šampinjona / 100 g sira trapista / curry / peršinov list / 100 g šunkarice / 100 g pančete

Postupak: Istanjiti pileći file i posoliti po okusu. Svako parče premazati vrhnjem i senfom, te na premaz dodati šunkaricu, trapist, šampinjone i posuti malo curryja, papra i peršinovog lista. Svaki komad pažljivo umotati i zaviti listom pančete. Ukoliko vam rolnica nije stabilna i odmota se, probodite ju čačalicom. Pecite rolnice na tihoj vatri u svinjskoj masti.

Dodatak: Uz ove fine rolnice možete služiti bilo što. Jedan od provjerenih prijedloga je krumpir i to kao pire, kao pomfrit ili onaj pekarski iz pećnice. Naravno, obrok salate ili redovna zelena salata ili riža ukoliko vam više godi će se također uklopiti. Varijacija je mnogo, a pileće rolnice će odlično ići uz sve.

Dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (142)

Bez estetskog i ideološkog konzervativizma

Tijekom rasprave na Tribini 2001. u rujnu 1985. na temu: »Kazalište u budućnosti« književnik, kazališni kritičar i urednik Dramskog programa TV Novi Sad **László Végel** je iznoseći svoje poglede o budućnosti teatra istaknuo: »Kazalište jeste i umjetnost trenutka, ali ono istodobno ulazi i u kolektivnu memoriju zajednice, čak i onih njenih članova koji ne prisustvuju umjetničkom činu. Trebamo biti svjesni toga da mi danas, kod mladog čovjeka, koji sada ima 18 godina, stvaramo neke reflekske (estetske, ideološke, intelektualne) koji će bitno odrediti njegov život u zreloj dobi (što će reći na početku narednog stoljeća). Ta usredotočenost kazališta na budućnost nosi u sebi određeni rizik, mogućnost pogrešaka i zahtijeva veoma odgovoran pristup. S druge strane, usredotočenost na prošlost proizvodi jednu vrstu estetskog, ideološkog i političkog konzervativizma. Prema tome, valja stvoriti svijest o sebi, o potrebi za promjenama, a to se u kazališnom radu ispoljava u traženju novih formi, radikalnih zahvata, u pokušaju stvaranja sukladno duhu novog vremena i doba koje nailazi«.

David Gotthard, redatelj i producent iz Londona, dugogodišnji pročelnik istraživačkog kazališta *Riverside studios*, govorio je o navlastitim uvjetima stvaranja u Velikoj Britaniji, opterećenju sukobima u društvu, rasističkim nemirima i dr. Pritom, naglasio je kako po njegovu sudu u Europi danas postoji potreba za jednim univerzalnim kazalištem koje će istraživati nove puteve i artikulirati nova i drugačija htijenja ljudi, a istodobno im pomoći da skinu veo tajni kojima se usred kaosa svakojakih informacija zaklanja stvarnost.

Gordana Kosanović, glumica *Theatra na der Ruhr*, svojedobno glumica Beogradskog dramskog pozorišta i *Ateljea 212*, ovako se osvrnula na ono što dolazi: »Nemam šansu planirati budućnost, ja sam budućnost sama, budućnost onih koji su 1900. mislili o tome kakvo će biti kazalište 1985. godine. Osjećam se pozvanom da budem ta budućnost, prije svega zato što sa svakom predstavom odumirem. To je negativan stav prema kazalištu, jer živim s njim i u njemu, za ovaj trenutak, pri čemu je stalno prisutna opasnost da budem neshvaćena. Ne odumire kazalište nego njegova prošlost. Dakle, glumac ili igra za one ljude koji znaju što je sadašnjost ili za ljude koji misle da znaju kako treba izgledati ono novo, buduće. Pritom, postoji stalna opasnost konfrontiranja s različitim razinama senzibiliteta. Moja zadaća je, dakle, otkriti taj senzibilitet«.

Nada Kokotović, plesačica, koreografkinja i redateljica, suosnivačica KPGT-a i *Godofesta*, autorica mnogih scenskih i televizijskih koreodrama, među ostalim je istaknula: »Mislim da budućnost kazališta treba biti *orwellovska*. Kada to kažem, mislim na koreografiju. Smatram da je koreografija, koja u sebi nosi neutilitarnost, na dobrom putu pokazati nam što je kazalište budućnosti. A to je kazalište u kome govorni jezik

Redatelj Ljubiša Ristić

gubi svoje dosadašnje značenje, a jedan novi kazališni jezik, prije svega jezik pokreta, postaje univerzalan jer predstavlja sintezu pojmova kao što su balet, literatura, glazba, slika i dr. Ako umjetnik ima što reći i potrebu iskazati se, oblikujući jedan novi svijet, onda sve navedene elemente treba ukomponirati u jednu cjelinu, u predstavu koja će na univerzalan način biti dostupna svakomu, a pri tome minimalno udaljena od stvarnosti«.

Pridružujući se ovim razmišljanjima **Borka Pavićević**, dugogodišnja dramaturginja *Ateljea 212* i suradnica BITEF-a, pokretačica teatra *Nova osjećajnost* i suosnivačica *Godofesta*, među ostalim je istaknula: »Mi imamo nekakvu viziju budućeg (...) gdje će sve stajati na pravom mjestu, ali nam pri projektiranju budućnosti izmiče stvarnost. Tako, kada je u pitanju kazalište u budućnosti, vidimo stvari koje ne postoje, a ne vidimo ono što postoji ili je prije već postojalo (...) Imamo stanovito zagađenje svijesti, nastalo je segmentiranje naših kultura i u njima mi više nismo u stanju govoriti ono što jesmo, zapravo (...) Utoliko je od značaja što je ova 'subotička inicijativa' dobila potrebnu podršku. Ne smije se dopustiti da ona ostane osamljen slučaj«.

Redatelj **Ljubiša Ristić**, obrazlažući program kojega se sprema ostvariti na čelu subotičkog teatra tijekom sedam godina – ciklusa smrti i obnove kazališta kako bi ono omogućilo gledatelju razumijevanje promjena koje se zbivaju oko njega, u svijetu.

»Kazalište koje smo zatekli trebalo nas je naučiti kako živjeti sukladno nekom od društvenih obrazaca. To kazalište, građeno na prevladanim modelima bilo je i ostalo državna ustanova u kome su nas učili estetiци, etici, moralu, jednom riječju kako najlakše ugoditi postojećem svijetu kakav on jeste. Dočim kazalište o kojem mi razmišljamo i pokušavamo ga stvoriti je kazalište u kojem se scena i gledalište uče autentično živjeti. U tom kazali-

Majkin sanduk

štu ne postoje odgovori ni na jedno pitanje, ali se postavlja na tisuće pitanja bez odgovora. Ako uspijemo pobrojiti pitanja na koja nemamo odgovora u životu, mi već živimo. Ako se pak pravimo da odgovore imamo, lažemo, sakupljamo se mi koji isto mislimo, i u publici i na sceni, lažemo jedni druge i uživamo. To su zablude o političkom kazalištu, o klasičnom kazalištu, predrasude u koje smo potopljani i gdje mislimo kako ćemo sa scene moći mijenjati svijet. Mi na sceni možemo graditi svijet koji je do te mjere samosvojan, autonoman da svojim postojanjem negira, ukida svijet oko sebe – ne popravljajući ga i ne mijenjajući. Znači, u kazalište ćemo dolaziti živjeti, isprobavati život sam«, istaknuo je Ristić i dodao: »Mi u Subotici govorimo nekoliko jezika, a to moramo i u kazalištu doživjeti. Znači, naše predstave moraju biti višejezične, jer živimo u sredini koja je višejezična. Više se ne možemo zadovoljiti time da u Subotici postoje dva kazališta, u kojima se govori na dva različita jezika i zbog toga ne znamo što se i kako stvara u onom drugom kazalištu koje ne razumijemo. Znači, životne probleme ne sklanjamo u stranu nego ih iznosimo. Svijet u koji smo utopljeni ne zadovoljava. Ako se mi borimo za pravo da u kazalištu obavljamo posao, rezerviran za bogove, to znači da mi u stvari znamo da je svijet pokvaren, korumpiran, lažan, izmišljen i lažemo, jer mijenjati svijet kazalištem, na direktan način ne možemo. Mi možemo odbaciti svijet onakav kakav on jeste i u kazalištu pokušati stvoriti paralelan svijet, autonoman i u kojem imamo pravo igrati svjetska pitanja – paralelno onome što se u svijetu događa. Ako danas postoji neka zadaća umjetnosti, onda je to zadaća širenja polja slobode. Slika koju nudimo u kazalištu je slika o našem svakodnevnom životu. U tom našem svakodnevnom svijetu trebamo osvajati slobodu koja je danas u svijetu definitivno ugrožena. Treba, dakle, iskoristiti svoje pravo i biti nezadovoljan svijetom u kojem živimo«.

Ovih dana pronađoh na tavanu majkine kuće ovaj plavi sanduk. Očistila sam ga i odmah snimila. Nisam niti znala da još uvijek postoji predmet mojih dječjih znatiželja. Pomilovah ga pogledom, a onda i rukama. Kao da sam sreća prijatelja iz djetinjstva. Pisala sam o njemu još 2005. godine i ne znajući da majkin sanduk sa »špriškrinjkom« još uvijek postoji. A, evo kako sam tada pisala o njemu:

»Svako čeljade, a najviše kad ostari, volji se zagmuriti u svoje djetinjstvo. Bijo život srićan, jel nesrićan, u svakomu djetinjstvu po koja 'školjka bisernjica' spava.

Moja 'školjka bisernjica' je bijo sanduk moje majke. Stoji je u pridnje sobe. Bijo je tavno plavo ofarban i sjajio se. Na njemu namolovano dva vinca od tulipana i ko forme, ružičica. Upolak su bili fanj veliki crveni brojevi. Mamijo je sanduk, al do njega nikako dojt! Uvijek sam bila 'mala' za njega. Na početku pedeseti dvadesetoga vika nije se baš moglo kupiti sigrački. Zbog siromaštva. Ni bilo papira da crtaš, ni knjige, ni slikovnice. Nije bilo radija, ni televizije. Ope smo se mi sigrali po svojem. Liti bebom od mladi kukuruza sa kikom, zimi od kočanja, konjma od kukuruzvine, bunarom od kočanja. Ništa o' toga nije bilo lipo ko šareni majkin sanduk.

Ka' se teta i čika sprimu nediljom u crkvu, otvori se sanduk. I ništa se navazdan vadi. Ja se primaknem a oni oma:

– Deder, tentarošu jedan, biži otuda, to ni za dicu!

Ehe, he... ko može dite zauzdat ka' štogoda naumi? Jedamt sam ji pribušila. Dok se teta ogledala na gledalu, zaboravila zatvoriti sanduk. Poitam do sanduka. U njemu stotinu čipaka, skuta divojači, i gaća i košulja momački. Šareni se što je majka vezila i šlingovala, bili se što je teta eklovala i širkala. A, sve meriše na bosiljak. Sa strane sandučak cilom širinom sanduka sa poklopcom. Priš-

krinjak, a po mojemu špriškrinjak. Potajice otklopim i zagmurim glavu 'nutra. Zasjaji ništa sve mi u glavu udarilo. Pule! Zlatne i srebrene pule! Nake što divojke imu na pulanke i momci na košulja. Opcinita stanem, pa gledim. Tušta crveni zrnja, pa žuti i srebreni od biserja. Kojikaki šujtaša, prisne svile, igle, konci za eklovat, šlingovat i necovat. Penge. Crna, plišana plantika sa dukatom. Kumoš. Za oko vrata. Kojikake krpice što baš mene tribu. Slike majkine i starove ka' su se vinčali. Makaze! U jednomu čošu karta što je stari iz munkaša dono. Na njoje piše: Adria Tenger. Lipa plava karta. I ta mi triba. Mož na njoje plajvazom pisat. Nagnem se i promišam pule. Zazvecku pule, teta se okrene:

Ej ti čira 'noga jednoga! Svud se stvori! Ko da ima pundrava u turu!?

Prikine teta tu lipotu. Al, više nikada zauvik. Dositim se ja tomu jadu. Odo kod bake, pa naučim molitvicu Svete Kate. Pobjednički se vratim i izdeklamujem majke. A, majka će:

– Lipa cura moja pametna. Ista majka njezina! Šta ću ti sad dat, janje moje, ka' se tako lipo znadeš molit?

– Da mi daš, majko, da samo malo gledim u špriškrinjak.

Otvori majka sanduk, pa mi potli teškom mukom odvoji od njega. Svejedno, do druge nedilje ona to i zaboravi. Ja dotle naučim drugu molitvicu. I tako se redom nizale deklamacije iz škole, pismice i molitvice sa vernauka: Anđelu čuvaru, Malomu Isusu, Svete Bernadice. Sve dok nisam narasla i potpuno otkrila kake sve lipote i tajne sakriva majkin sanduk.«

I eto, htjeli-ne htjeli, vezani smo s prošlosti, kao i sa sadašnjosti, a i budućnosti. Plavi sanduk stoji na mjestu gdje će ga ljudi vidati i diviti se »starcu« koji je rođen daleke 1888. godine.

Ruža Silađev

Božićna radost se može dijeliti

Uh, Bogu hvala, gotovo je i ovo prvo polugođe! Znam da ćete tek danas odahnuti i početi ozbiljne pripreme za Božić. Bitno da je škola gotova, sada sve ide nekako lakše. Nadam se da su i ocjene dobre, te da božićne blagdane i novogodišnje praznike nećete morati provesti nad knjigom. Ono što je sada najvažnije jest radost Božića.

Jeste li ikada razmišljali koliko nam ustvari malo treba za radost? Ovo je idealno vrijeme za to. Radost je još veća i bolja ako ju podijelite sa svojim bližnjima. Itekako je moguće! Dovoljno je samo da se ponudite pomoći mami, tati, da skupa s bratom i/ili sestrom pripremite blagdanski stol, pospremite sobu, da se ne svađate... Samo malo promislite i vjerujem da ćete ideja imati na pretek.

Na svađu ili kritiku odgovorite osmjehom, čaroban je – probajte!

Možete dok se pripremate za Božić, kuhate, čistite... i zapjevati, i to je pravi put za radost!

Neka vam svima ovaj Božić bude veseo i radostan!

Što su to jaslce?

Jaslce su prikaz Isusova rođenja opisanoga u evanđeljima po Mateju i Luki. Sastoje se od pomičnih ili nepomičnih figurica i to obvezno Isusa, Marije i sv. Josipa. Složenije jaslce mogu imati i druge figurice poput pastira, ovčica, vola, magarca, anđela, sveta tri kralja i dr. U nekim mjestima postoje i žive jaslce u kojima su ljudi odjeveni kao Marija i Josip, koji nepomično stoje, dok živo dijete koje predstavlja Isusa leži u jaslama.

Povijest jaslca

Prve jaslce, to svi znamo, bile su one u Betlehemu, kada se Isus rodio. Već u ranim stoljećima kršćanstva vjernici su slikali prizore Isusova rođenja u katakombama.

U srednjem vijeku u božićno vrijeme izvodili su se igrokazi, koji su prikazivali Isusovo rođenje i preteča su živih jaslca. Prve takve jaslce postavio je sveti **Franjo Asiški** 1223. godine sa živim ljudima i životinjama. Papa **Honorije III.** odobrio je Franjino postavljanje jaslca u crkve, a sveta **Klara Asiška** poticala je postavljanje jaslca u samostanima klarisa. Prve jaslce s figuricama, za koje se danas zna postavljene su u samostanu Fussen u Bavarскоj 1252. godine. Prve crkvene jaslce isusovci su postavili u Pragu 1562. godine. Središte izrade jaslca bila je Italija, pogotovo gradovi Napulj i Genova. Početkom 17. stoljeća jaslce su se pojavile u našim krajevima.

Ž.v.

Božić

Božić je za mene najljepši blagdan. Na Badnju večer unosimo bor u kuću i s mamom, sestrom Antonijom, bratom Filipom kiti-
mo bor. Tata pravi »betlehem« ispod bora, a mi mu pomažemo. Navečer idemo na polnoćku i čekamo Isusovo rođenje. Svi se ve-
selimo i pjevamo božićne pjesme. Ujutro na Božić ispod bora do-
bra djeca dobivaju dar od Isusa. Idemo na svetu misu cijela obitelj.
Na Božić su svi na okupu. Božić je za mene najveći blagdan, jer se
rodio Isus.

Petra Ivković Ivandekić, 3. razred

Maša, badnjak i Božić

Bilo je hladno, snijeg je padao. Maša je stalno pitkala tatu: »Kada
ćemo kititi bor?«. Tata je odgovorio: »Kad bude Badnjak«. »A kada
će biti Badnjak?«, pitala je Maša. »Za nekoliko dana«, kaže tata.

Kada je napokon Maša dočekala Badnjak, ona i tata su počeli
kititi bor. Kitili su ga kuglicama, svjećicama i zvijezdom na vrhu
bora. Kada je došla noć, mama i tata su otišli na polnoćku, a Mašu
su ostavili da spava. Ali Maša je ustala iz postelje i otišla do bora
pa ga je upitala što će joj donijeti za Božić. Ali bor nije ništa go-
vorio. I kada ga je Maša upitala peti puta, shvatila je da bor ne
govori. Vratila se u krevet. Kada su mama i tata došli, Maša je već
spavala. I oni su također otišli u postelju da bi se odmorili.

Kada je svanulo jutro, Maša je tiho, na prstima, otišla do bora i
pogledala je li joj Božić nešto donio. Ali ispod bora nije bilo ništa.
»Možda nisam bila dobra, možda da još malo spavam«, pomislila
je i vratila se u postelju. Kada su se mama i tata probudili, tata je
probudio i Mašu, a mama je pripremala kolače u kuhinji. Tata je
odmah rekao Maši: »Pogledaj ispod bora, možda ti je Božić nešto
donio«. Maša je otrčala i pogledala. Dobila je svjetlucavu, šljašte-
ću haljinu. Povikala je od radosti: »Mama, tata, sada je moj naj-
sretniji Božić u životu, jer sam dobila ono što sam željela«. Maša je
odmah obukla svoju haljinu i odjevena otišla u kuhinju.

Mama, tata i Maša su se počastili božićnim kolačima i uživali u
Božiću.

Martina Tikvicki, 2. razred

Hana Dekić, I. razred OŠ Moše Pijade, Bereg

Mila Obradović, I. razred OŠ Moše Pijade, Bereg

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

*Srebrna
akcija!*

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotkve (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.
Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel: 0638560635.	Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodo- vod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.
Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m ² , III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.	Prodaje se kuća na kat, plac 650 m ² , kuća 210 m ² , velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel: 061 2323223.
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel: 024 754760 ili 064 2394757.	Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobojni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel: 024/532-570.
Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m ² , dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel: 024-456-12-05.	Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel: 064 247-09-49.
Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel: 063 596840 i 024 547204.
Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.	Prodaje se stambena zgrada u Kertvarušu površine oko 120 m ² . Tel: 024 546800.
U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupaone, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m ² . Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel: 062-332-247.	Prodaje se građevinska parcela površine 844 m ² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.
Sijačica OLT GAMA 18 , s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobels prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva »Kodar Energomontaža« d.o.o., Beograd, Autoput za Zagreb br. 22, ovlašten od investitora VIP MOBILE d.o.o., Novi Beograd, Milutina Milankovića br. 1 ž, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Radio bazne stanice mobilne telefonije NS2022_01 SU Subotica_2, zaveden pod brojem IV-08/I-501-357/2018, a koji se planira na katastarskoj parceli 21124/2 KO Donji grad, Ulica Hipodromska bb, Subotica (46.091498°, 19.643961°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 26. 12. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od

649

din

TIPPNET
SUBOTICA
KARADORDEV PUT 2
TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže «Hrvatska riječ» svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU «Hrvatska riječ»,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

NK Dinamo iz Sonte, klub u kojem igraju isključivo mještani

Stalna borba za budućnost

Stadion NK *Dinamo* u Sonti prekrpio je snijeg. Poslije teške jesenske polusezone nogometaši su na zasluženom odmoru, a upravne strukture kuju planove za nastavak prvenstva. Klub, osnovan 1928. godine, već nekoliko sezona nastupa u najnižem rangu natjecanja, Međuopćinskoj nogometnoj ligi Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred, iako mu po kvaliteti igrača tu nije mjesto.

Kriza igračkog kadra

I čelnicima kluba i navijačima jasno je da je, bez obzira na kvalitetu, brojnost nogometaša ono što ne obećava ružičaste perspektive.

»Igrački fond natjecateljske ekipe vrlo je skučen, nekoliko posljednjih utakmica u jesenskoj polusezoni odigrali smo sa svega jedanaestoricom. Istina, mladići stasali u našoj nogometnoj školi već sa 16 godina i specijalnim liječničkim pregledom dolaze u natjecateljsku ekipu, ali, s druge strane, veliki je odljev nogometaša u najproduktivnijim godinama. Zbog brojnih odlazaka, bilo u urbane sredine, bilo u inozemstvo, u oba slučaja trbuhom za kruhom, ekipa se konstantno osipa. Tako je i sada, iz momčadi koja je odigrala pretposljednje jesensko kolo u međuvremenu su otišla dvojica. Iskusi **Rajan Mihaljev** iselio se u Njemačku, a vrlo perspektivni dvadesetogodišnjak **Filip Kovač**, na kojem smo namjeravali graditi igru u proljetnoj polusezoni, dobio je uposlenje u Novom Sadu i profesionalne obveze mu ne dopuštaju da nedjeljom poslijepodne odigra utakmicu. Svima koji su otišli ne možemo ništa zamjeriti, hvala im što su srce i dušu davali za naš *Dinamo* bez ikakve materijalne nadoknade. Veliki nam je problem i što je u Sonti gospodarstvo odavno rastureno, pa jednostavno nemamo značajnijih sponzora, koji bi nam omogućili dovođenje nekoliko nogometaša sa strane. Istina, to rješenje smo i svjesno izbjegavali, ne želeći dolaziti u situaciju da zbog igrača dovedenih sa strane momci iz mjesta jednim dijelom odustaju od nogometa. No, sada smo u situaciji da mijenjamo razmišljanja, jer sumnjam da ćemo proljetnu polusezonu uspjeti izvući s domaćim snagama«, kaže sportski direktor **Goran Brkin**.

Rad nove uprave

Upravni odbor kluba, formiran prije godinu dana, uradio je puno. Prije svega, uspostavljeni su dobri odnosi s tijelima lokalne uprave, što je rezultiralo njihovim pojačanim angažmanom u rješavanju nagomilanih problema.

»Za ovo kratko vrijeme uspjeli smo renovirati dio klupskih prostorija, među njima i svlačionice i prostoriju s tuševima za

Ekipa iz pretposljednje kola

nogometaše i službeno osoblje. To nam je bio prioritet, jer ti momci igraju bez ikakve materijalne nadoknade, pa se osjećamo dužni pružiti im bar osnovne uvjete. Isto tako, uspjeli smo od pojedinih sponzora među simpatizerima kluba osigurati i večeru i poneko piće za igrače, uz druženje poslije svake utakmice odigrane u Sonti. Najviše sredstava iziskivalo je renoviranje stana namijenjenog klupskom domaru. Taj problem je riješen zahvaljujući Savjetu MZ Sonta i danas je domar stalno prisutan na stadionu. Njegovo prisustvo riješilo nam je jedan veliki problem, na kojega smo do sada potrošili poprilična sredstva. Naime, u nekoliko navrata su nam, kako to policija kaže NN osobe isjekle glavni elektro vod i dio instalacije. To smo redovito prijavljivali policiji, no, lopovi nisu uhvaćeni. Osiguranje takve štete ne pokriva, pa nam je jednostavno preostajalo da sve saniramo iz sredstava koja bi nam itekako dobro došla za druge, najčešće puno bitnije namjene. Uspjeli smo riješiti i pitanje trenera seniorske ekipe, međutim i angažirani stručnjak s potrebnom licencom polovicom polusezone je otišao na rad u inozemstvo. Zamjenu za njega još nismo pronašli. Nadam se da ćemo i problem trenera i problem nedostajućih igrača riješiti do početka priprema za proljetnu polusezonu. Radom uprave sam zadovoljan. Svi smo uposleni, međutim, kad je netko zbog posla spriječen u obavljanju svojih zaduženja, u pomoć uskače drugi, tako da sve probleme rješavamo u hodu«, kaže predsjednik kluba **Dragan Radojević**.

Riješeni svi administrativni problemi

Jedan od onih koji su i u vrijeme najtežih problema ostali u klubu je čovjek koji se nikada ne predaje, alfa i omega *Dinamove* administracije, tajnik **Adam Domić**.

»Zbog nogometa moramo raditi i tako doprinijeti opstanku *Dinama*, jer, za razliku od klubova u okolici, nemamo legiju stranaca, koje bismo morali plaćati. Svi nogometaši su iz našega mjesta, produkt su naše nogometne škole i svima im je *Dinamo* u srcu. U aktualnoj upravi manje je prazne priče, a više akcije i konkretnoga rada. Svi vitalni resori pokriveni su nam kompe-

tentnim ljudima. Sportski savez Općine Apatin pokriva nam samo troškove natjecanja seniorske ekipe, što ni izdaleka nije dostatno za opstanak kluba. Napominjem da smo jedini sončanski klub koji ne radi u sportskoj dvorani, pa imamo troškove održavanja objekta, plaćamo struju, vodu, pripremu terena za utakmice i još niz sitnica koje ne opterećuju klubove koji rade u dvorani. Nekako se snalazimo, a idealno bi bilo ukoliko bismo uspjeli privući kojega sponzora i tako osigurati koliko-toliko pristojne uvjete za rad. Sada nam dio Sončana spočitava ulazak politike u klub. No, demantirao bih taj dio sumještana – niti je bilo, niti danas ima izravnog političkog angažmana klupskih struktura. A prisustvo političara u sportskim klubovima svih razina danas je naša stvarnost. I ne samo danas. Ukoliko želimo opstati, apsolutno je neophodna suradnja s tijelima lokalne vlasti. Zahvaljujući toj suradnji riješili smo neke vitalne probleme. Svi mi možemo glumiti čistunce, politički neopredijeljene, ali ukoliko nemaš utabanu stazu do centara u kojima se odlučuje o raspodjeli proračunskog kolača, zatvorena su ti vrata podrške na svim razinama», kaže Domić.

U vrijeme dok se svi u klubu odmaraju, administrativci rade punom parom.

»Amaterima je jako teško raditi u ovom sustavu. Administrativne obveze nas malih klubova iste su kao i *Zvezdine* i *Partizanove*, razlika je samo u brojkama kojima baratamo. Sada je pred nama preregistracija igrača, popunjavanje i predaja raznih obrazaca, pravljenje izvješća o radu, planova za iduću godinu, održavanje godišnje skupštine i što već ne. Za velike klubove sve to obavljaju profesionalni administrativni aparati, a kod malih jedan, ili u najboljem slučaju dvojica ljudi, potpunih amatera. No, sustati neću. Netko voli kulturu, netko pecanje, netko lov, meni je oduvijek u srcu sport i moj *Dinamo*«, zaključuje priču Domić.

Ivan Andrašić

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

Sukladno članku 50. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispr., 64/10-US, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14 i 83/2018) i čl. od 60. do 73. Pravilnika o sadržaju, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (*Službeni glasnik RS*, br. 31/10, 69/10 i 16/11)

Oglašava JAVNI UVID U Nacrt Plana detaljne regulacije

za dio prostora »Banje Palić« između Palićkog jezera i Novosadskog puta na Paliću i u Izvještaj o strateškoj procjeni utjecaja Plana detaljne regulacije za dio prostora »Banje Palić« između Palićkog jezera i Novosadskog puta na Paliću na životni okoliš.

Javni uvid može se obaviti od 24. prosinca 2018. do 22. siječnja 2019. godine, radnim danima od 8 do 15 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1.

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Plan i u Izvještaj u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 202/1.

Primjedbe na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 i 9) do 22. siječnja 2019.

Javna sjednica Komisije za planove bit će održana 25. siječnja 2019. u 13 sati u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj dvorani), Trg slobode br. 1.

Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tijekom javnog uvida.

POGLED S TRIBINA Derbi

Nedjeljnim derbi susretom na Maksimiru dva najpoznatija i najtrofejnija hrvatska nogometna kluba okončala su svoje nastupe u prvom dijelu natjecateljske sezone 2018./19. *Dinamo* je slavio minimalnu pobjedu (1:0), te potvrdio lidersku dominaciju i spokojno odlazi na zimsku pauzu, dok je *Hajduk* još jednim porazom, još dalji od nadanja kako bi mogao spasiti jednu od najgorih sezona u svojoj HNL povijesti. Tako je, možda i prvi puta, najveća hrvatska nogometna utakmica izgubila onaj istinski oreol derbija između dvije momčadi koje su se uvijek borile za domaći prijestiž. Jer povijest ne pamti da nakon samo 18 odigranih ligaških kola *Dinamo* ima čak 22 boda prednosti nad *Hajdukom*, a razlika između pozicija je distancirana sve do šestog mjesta na kojem se Splitsani trenutačno nalaze. Ali brojke su neumoljive. *Dinamo* u svojoj sezoni snova, začinjenoj fantastičnim igrama u Ligi Europe, ima skor od 14 pobjeda, tri remija i samo jednog poraza. Na drugoj strani, *Hajduk* u ljetno-jesenskoj ligaškoj epizodi ima nestvarno loš učinak od samo pet pobjeda, osam remija i pet poraza. Sa samo 23 osvojena boda udaljen je velikih osam bodova od četvrtog mjesta koje vodi u Europu sljedeće godine.

Iako ovaj, po navedenim okolnostima, nesvakidašnji derbi nije donio neku posebno lijepu igru i golove, ipak će ostati ubilježen po jednom lijepom podatku. Poslije duže vremena na terenu je bilo puno mladih, domaćih nogometaša koji su na velikoj sceni dobili priliku pokazati svoju igračku vrijednost.

Trener *modrih Bjelica* ukazao je u startnoj postavi povjerenje čak šestorici (**Livaković, Musa, Šitum, Petković, Moro, Perić**), plus dvije pričuve (**Oršić, Menalo**), dok je novi strateg *bihlih Oreščanin* na travnjaku isprva imao čak osmoricu (**Posavec, Mikulić, Nejašmić, Caktaš, Delić, Vučur, Tudor, Bradarić**) te još dvojicu (**Palaversa, Teklić**). Odavno nije viđeno toliko hrvatskih nogometaša na najvećem hrvatskom derbiju što je vrlo pohvalno za njihovu buduću afirmaciju. Jer zaigrati na derbiju nije mala stvar.

Dinamo već desetljećima pokazuje iznimnu kvalitetu svoje omladinske škole, a broj vedeta koje su je uspješno prošle i potom nalaze svoje mjesto u velikim europskim momčadima svake sezone je sve veći.

I *Hajduk* je svojevremeno imao sjajnu omladinsku školu iz koje je ponikao veliki broj kvalitetnih igrača, ali se u posljednjim godinama znatno smanjio njihov broj.

Možda je upravo ova, i pored svega, najveća utakmica hrvatskog klupskog nogometa velika prekretnica budućnosti za mlade koji su nastupili na njoj.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Gubec na Adventu u Zagrebu

Iz Ivković šora

Pateka...

piše: Branko Ivković

Faljni, čeljadi. Av, ne pitajte me kako sam. Ta nije dobro, uvalila me nika benga, cio dan se vučem po avliji kugod njunjava kokoška: šmrcam, kijam i kašljem sve u šesnajst. Ta šta se to trevlja sa svitom – ne znam. Svi smo ode u Ivković šoru niki kunjavi, boleština se navrla na nas, a i di će neg na sirotog čovika a vamo još i matorog. Prija koji dan ajd ja u varoš, ko velim cocijalno ni nemam pa ću otić u pateku kupit kaki lik, znadu one gospoje već šta je to. I tako i bilo. Naduvo ja lipo gumu na pridnjem točku od ove moje matore bicigle, lip niki dan pa začas stigo. Uđem ti ja u pateku i velim »gospoja, ja kašljem i kijam pa mi dedte što-god da se okrljam«. Ona će meni, vidla valjdar po divanu s kim ima posla, »jel imate vatru?«. Daborme da imam, stalno nosim paljač, nikako već da se odviknem od duvanjenja. A ona u smij, pa veli da nije to pitala već jel imam temperaturu. Ja velim da smo na salašu poslidnji toplomer razbili kad je deran bio mali, a njemu će za par miseci trist godina. Ona se samo okrenila, pa so te njeve stelažije dovalila pet-šest likova; metnila prida me pa veli »dvi iljade«. Huu, majkuša mu, ta ja toliko nisam ni pono. Velim »dedte izuzmite koji baš ne triba zdravo, nemam dosta novaca«. Tako i bilo. Ona sklonila nuz stranu, ko veli natrčace to kaki s masnijim buđel-larom. Ja ovo ostalo platim, pa ajd na salaš. Nuz put tute oma iza Lešine čoše susrio sam mog starog škulskog druga Stipana. On vikne, a ja ću sać s bicigle i kako sam zavrnio nogu priko muške vaze čakčire mi se skroz razvukle na nezgodnim mistu. Huuu, te sramote! Srića pa niko nije naišo da vidi moj poderan tur. Stipan u smijanje, veli »ta nije to ništa, družu moj«. »Kako nije ništa?«, ja srdito, »Ta ova moja valjdar nije svezla konac u čvor kad i zadnji put krpila«. On se izdrečio ko ovan na mladu ditelnu pa će: »Av, ne krpite vi valdar tamo u šoru još uvijek ruvo? Ništa se ne sekiraj, družu, jevo sad ću te ja odvest pa ćeš ti napazarit čakčira i čega oš i to za ništa novce. Ta, u varoši se to odavno ne radi otkad ima ovi 'sekund hend' dućana«. Aav, znači to je to. Ta stoput sam naišo i prošio, a ni na pamet mi nije palo. Ja mislio da tamo prodaju satove jal što-god s vrimenom. On u smij i uvede me u taj dućan. Ja se onako porebarski uvuko da ta gospoja ne vidi moje čakčire odastrag. Stipan mi oma našo tamo dvoje-troje, pa veli da probam. Tako i bilo. Ja isprobo i stoje ko salivene. Neću i ni skidat. Oma sam odpečio postavu na buđelaru da načmem moje tajne novce za koje snaš Jela ne zna. Kad sam pito pošto, osto zinut –jedva cina ko škatulja rđavije cigaretle. Da nije vaki mista, čeljadi moja, svit bi već odavno išo golušav, ja vam velim. I tako vam se ja razišo sa Stipanom, veselo odverglo na moj salaš a odvešću i ovu moju pa je zaodit od glave do pete. Neg da ja vas učene što-god prijupitam, valjdar ćete vi znat kad mi neuki ne znamo: kako to da naši odozgor stalno divane da smo mi u svemu naj, da stalno pobeđivamo sve i svakog, a moramo se zaodivat med starežom? Ajd, zbogom.

Bač Ivin štodir

I snig lakše čistiti liti

piše: Ivan Andrašić

Bač Iva se vi dana raduje ko malo dite. Snig spo i osto. Ni mu bilo teško ni latiti lopatu pa očistiti staze i pod pendžerom i u dvoru. Uvijek voljio da mož otit u papuča i do živine i do Bele i do drnjaka. A vidi i da Taksa za se već ugazijo stazicu do slame. Prija nego što ga uvala bola, bač Iva zno skuvat lončić katarke, pa ostavit na špojeru da ostane vruća. Kadgod bi došo u kujnu spolja, naljo bi bukaricu i izdunijo. To bi ga za dram razagrijalo. A ako bi češće dolazijo u kujnu, znalo bi ga malo i uvalit, pa bi onda po dvoru bilo i pivuckanja i fćukanja. Sad više ne, doktorica mu zabranila, veli može samo malo, baš ka se zaželji. Šta će, primundurijo se i latijo čaja. Tako i danas. O cila jutra bijo ponapolju. Ošo ko pekara donet lapinju, pa latijo metlu i sve staze pomejo, mada baš i ni tribalo. Snig ni ni pado, to on više iz navike, malo se volji razmavat prija fruštuka, veli, slađe će jist. Njegova napravila bečara, veli skoro ni. Šta je je to, u ledenjaku ostavili sose i paprike da imu ka se zaželju. Njoje istopila i dva švarka, njemu skuvala pileću viršlu. Ni je ni pojijo, polak bacijo mačku, al dobro pazijo da njegova ne vidi. Slatko se naumako, to mu bilo i dosta. Potli fruštuka odno živine i Bele mlake vode, nek se oma i napiju, jal potli se smrzne. Došo natrag u kujnu i po navike se krenijo do špojera, al njegova već skuvala čaj i naljala mu u šolju. Samo što sijo, došo i kuršmit. Veli ide pelcovat kerove što ji jesenas promašijo. Bač Iva oma opazijo da mu čizme usnigane dogore, po tomu vidi da danas ne ide na bicigle. Čudo, Taksa ni ni zalajo. Vada zadrmo u slame, pa ga ni ni čo. Kuršmit sijo zastal, veli da malo odane, a dugo se nisu ni ispriporivali. Bač Ivina skuvala čaj i njemu, veli ne bi ništa drugo, eto, samo ako imadu jednu rakijicu. »Dobro, pajto, vad ni došlo dotle da ti obilaziš selo pišice?«, pita bač Iva. »Bome, moram. Po kuća u selu prazno, pa ispod pendžera jedva proprtita uska stazica i tu bi onda tribalo gurkat biciglu po snigu. Po kaldrumu isto ne mož tirat, tamo samo tragovi o lemuzina, a škaljavi ko vrag, mož se baš dobro smandat. Lakše mi vako. A vi kristuši pri nikoliko dana priko radijona samo laju kako su se dobro pripravili i jedva čeku snig, pa da se krenu i svima pokažu kako se radi«, veli poštaš i srkne malo čaja. »A, ne divanu to oni zabadva. Samo, ni se potrefilo kako triba. Snig sto padat baš u petak potli podne. I to u po prosinca, ka mu poslidnji godina baš i ni bilo vrime. E, onda ti ide vako. U ponediljak, ka se počme radit, sagledaće se stanje. Oma utorak će napraviti nikaki štab, pa će za sridu sazvat i prvu sednicu i zadužit se ko će šta u štabu radit. U četvrtak će natrukovat koikaka rešenja, u petak ji razdilit i oma isplanirat ka će se i šta radit. A moraš malo i razumit ljude. Ni baš ni lagano čistiti snig zimi, priko lita bi to bilo puno lakše«, počme filtozirat bač Iva, ko kadgoda njegov pokojni dada. Kuršmit se samo zablendo u njega, ko tele u šarena vrata. Istreso rakijicu ko vodu i ošo. Čaj ni ni pipnijo.

NARODNE POSLOVICE

- Novac se na novac lijepi.
- Nema kruha bez motike.
- Nije svaki dan Božić.
- Odijelo ne čini čovjeka.

VICEVI, ŠALE...

Razgovaraju tri prijatelja i jedan od njih se žali na samoću. Dvojica se dogovore trećem pronaći ženu, pa mu ugovore spoj na slijepo. Daju mu broj mobitela i oni se preko poruka dogovaraju:

- Kako ću te prepoznati?

Djevojka odgovori:

- Bit ću na uglu kod kazališta, visoka sam 170 cm i imam 55 kila... kako ću ja tebe prepoznati?

Dečko odgovara:

- Ja ću biti onaj s metrom i vagom...

Kopa dječak poveću rupu u dvorištu i dođe susjed te ga pita:

- Što to radiš?

- Kopam grob za moju zlatnu ribicu.

- Pa neće to biti prevelika rupa za ribicu?

- Neće, jer je ona u vašoj proklesoj mački.

Sjede djed i baka i baka naglas čita novine.

Od jednom će:

- Uh, ala sam oćoravila...

- Maloprije sam ti rekla »Rastu penzije«, a sad vidim da je pisalo »Rastu tenzije«, džaba si se radovao...

DJEČJI BISERI

- Prezime služi da kad odeš kod liječnika da te mogu prozvati.
- Djeca u školi najviše vole kad zvoni ili kada je raspust.
- Praznik je kada je sve prazno.

(Dječji biseri, preuzeti iz emisije: *Kefalica*)

FOTO KUTAK

**PETAK
21.12.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Gorski liječnik
11:10 Riječ i život: Topla riječ grije
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:20 Kod nas doma
18:20 'ko te šiša
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Povratnik, film
22:40 Dnevnik 3
23:15 Henryjev zločin, film
01:05 Sve zbog jednog dječaka
01:25 Detektiv Murdoch
02:10 Gorski liječnik
02:55 Dolina sunca, serija
03:40 Tajne vodene glazbe Vanuatua, dokumentarni film
04:30 Tajni život zoološkog vrta
05:17 Karajan - Richard Strauss - Don Quijote
06:02 TV izložba
06:04 Imperij, telenovela

05:00 Meštar od svega - Luko Paljetak, dok. film
05:48 Regionalni dnevnik
06:33 Gradski heroji, crtana serija za djecu
07:01 Juhuhu
08:33 Laboratorij na kraju svemira: Autić
08:42 Gladijatorska akademij
09:07 Tomica i prijatelji
09:18 Pipi duga čarapa
09:42 Sve o životinjama
10:10 Noćne more iz svijeta prirode
10:39 Školski sat: Izbori se za zbor
11:14 Naučite to i mog ljubimca, serija
11:42 McLeodove kćeri
12:30 U Hestonovu svijetu, dokumentarna serija
13:22 Cesarica - hit godine

13:30 Dvanaest dana do Božića, kanadski film
15:00 Tajne vodene glazbe Vanuatua, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Cesarica - hit godine
16:47 Tajni život zoološkog vrta
17:37 Odmori se, zaslužio si
18:10 Slatka kuharica
18:32 Lovac na bilje
18:54 Izradi sam: Kugle za kupanje
19:00 Cesarica - hit godine
19:04 Nove pustolovine Lucky Luke-a, crtana serija
19:29 POPROCK.HR
20:05 Umorstva u Midsomeru
21:36 Osumnjičeni: Tension, serija
22:24 Kraljica Elizabeta II: Preobrazba kraljevske obitelji, dokumentarna serija
23:10 Dvanaest dana do Božića, kanadski film
00:38 Klub 7
01:32 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
22.12.2018.**

06:55 Klasika mundi
08:00 Blago izgubljenog kanjona, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 EPK za početnike
14:10 Duhovni izazovi
14:45 Prizma
15:35 Sigurno u prometu
16:00 Zdrav život, sponzorirana emisija
16:30 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Poljskim tragovima po Zagrebu
17:40 Lijepom našom: Ivankovo
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:07 A strana
21:55 Dnevnik 3
22:40 Rat među nevjestama, američki film
00:10 Velika pljačka, film
01:40 Blago izgubljenog kanjona, američki film
03:05 Dolina sunca, serija
03:50 Karajan - Novogodišnji koncert 1987.

05:07 Treći format
05:47 Skica za portret
05:57 Betlehem v naše hiže, emisija pučke i predajne kulture
06:22 Veterani mira
07:07 Prizma

05:15 Dokumentarni film
05:45 Regionalni dnevnik
06:29 Juhuhu
06:30 Gradski heroji, crtana serija za djecu
08:55 Jura Hura, serija
09:25 San o Novom svijetu: U zanosu brzine, dokumentarna serija
10:15 Vlak u snijegu, hrvatski film za djecu
11:35 Šetnje velikim britanskim pejzažima: Joseph Herman, dokumentarna serija
12:20 Vrtlarica
12:55 Špica, riva, korzo
14:05 Auto Market Magazin - sponzorirani program
14:40 Žene, povjerljivo!
15:39 Madonna di Campiglio: Svjetski skijaški kup - slalom
16:35 Glazbeni Top20
17:22 FIFA SP - finale, prijenos
19:30 Madonna di Campiglio: Svjetski skijaški kup - slalom
20:05 Moj najbolji prijatelj se ženi, američki film
21:50 Downton Abbey
23:22 Vikinzi
00:11 Varalice
00:58 Simpsoni
01:20 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
23.12.2018.**

08:17 Znak poganina, film
09:50 Biblija
10:00 Zagreb - Peščenica: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 The Mistletoe Inn, film
17:00 Vijesti u 17
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45

20:05 'ko te šiša
20:40 Najveće svjetske fešte: Maraton lađa, serija
21:40 Sedamdesete, dokumentarna serija
22:25 Dnevnik 3
23:05 Znak poganina, film
00:40 Nedjeljom u dva
01:35 Dolina sunca, serija
02:20 Sve će biti dobro, serija
03:05 Karajan - Antonin Dvorak - Simfonija br. 9. u e-molu, op. 95, iz Novog svijeta
03:50 Mir i dobro
04:15 Skica za portret
04:30 Sting - Svoj čovjek, glazbeno-dokumentarni film
05:25 Sedamdesete, serija
06:05 Rijeka: More

05:35 Dokumentarni film
06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Gradski heroji, crtana serija za djecu
07:00 Juhuhu
08:30 Luka i prijatelji
09:00 Inspektor George Gently
10:30 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
11:55 Lidijina kuhinja
12:20 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:25 Daj pet
14:25 A strana
16:10 Dubrovnik: Vaterpolo kup Hrvatske - finale
17:25 Hokej na ledu, EBEL liga: Medveščak - Südtirol Alperia, prijenos
20:05 Katarina Velika - Uzlet
21:00 Kišni čovjek, američki film
23:15 Graham Norton i gosti
00:05 Sting - Svoj čovjek, glazbeno-dokumentarni film
01:02 Simpsoni
01:34 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
24.12.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Gorski liječnik
11:10 Treća dob

11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Krug časti, dokumentarni film
14:55 I to je Hrvatska:
15:15 Obećanje pod imelom, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera 43'52
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Božićna čestitka kardinala Bozanića u ime HBK
20:15 Daj mi sebe, film
22:25 Dnevnik 3
22:50 "Mir, zlato i tamjan" - Zbor HRT-a i Tomislav Fačini
23:57 Sisak: Polnočka, prijenos
01:30 Najveća pripovijest koja je ikad ispričana, film
04:40 TV izložba
04:51 Slatko i mirisno. Europski božićni kolači - dokumentarni film
05:36 Kreolski vrtovi: Réunion, preporod kreolskog vrta, dokumentarna serija
06:31 Gorski liječnik

04:30 Peti dan
05:30 Dokumentarni film
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
10:00 Noćne more iz svijeta prirode
10:25 Čudnovate zgode šegrta Hlapića, film za djecu
11:50 Božić Ružnog pačeta, animirani film
13:30 Ljepotica i duh, film
15:05 Kreolski vrtovi: Réunion, preporod kreolskog vrta, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Slatko i mirisno. Europski božićni kolači - dokumentarni film
17:35 Auto Market
18:05 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:00 Nove pustolovine Lucky Luke-a, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Tiha noć u Vukovaru, snimka koncerta
21:25 Hodočasnik u Rim, dokumentarni film
22:20 Brooklyn, britansko-kanadski film
00:20 Ljepotica i duh, film
01:47 Noćni glazbeni program

UTORAK 25.12.2018.

07:35 Salamon i kraljica od Sabe, američki film
09:57 Zagreb: Božićna misa, prijenos
11:32 Božićne pjesme
11:55 Vatikan: Urbi et orbi-Božić, prijenos
12:35 Dnevnik 1
13:05 Gospa od Vrpolja - Ona koja okove skida, dokumentarni film
14:05 Božićni koncert ansambla Lado
15:15 Murdochov Božić
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Pravi trenutak, film
22:10 Dnevnik 3
22:35 Raj postoji, film
00:15 Murdochov Božić
01:40 Tajni život zoološkog vrta za Božić
02:25 Božićni kolači u Europi, dokumentarni film
03:10 Dolina sunca, serija
03:55 Karajan - Antonio Vivaldi - Četiri godišnja doba
04:42 TV izložba
05:05 Dokumentarni film

04:35 Knjiga ili život
05:05 Dokumentarni film
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
09:05 Čudesna šuma, film
10:30 12 božićnih pasa,

animirani film
12:25 Merry Matrimony, film
13:55 Božićni kolači u Europi, dokumentarni film
14:40 Tajni život zoološkog vrta za Božić
15:25 Stuart Mali, američko-njemački animirani film
16:50 Vuk samotnjak, film za djecu
18:15 Odmori se, zaslužio si
19:05 Nove pustolovine
19:30 POPROCK.HR
20:05 Oliver u Pariškoj Olympiji, snimka koncerta
21:40 Dokumentarni film
22:35 Gala Božićni koncert u Bjelovaru, snimka koncerta
00:00 Graham Norton i gosti
00:45 Merry Matrimony, američki film
02:12 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 26.12.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Gorski liječnik
11:05 Druga obitelj, dokumentarni film
12:00 Dnevnik 1
12:23 Imperij, telenovela
13:10 Djeca s planine Napf, dokumentarni film
14:36 Anđeli, dok. film
15:05 Dobar dan, Hrvatska

15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Anka, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Mijenjamo svijet: Papa - Najmoćniji čovjek u povijesti
21:00 Tko pjeva, zlo ne misli - hrvatski film
22:35 Dnevnik 3
23:00 Djeca s planine Napf, dokumentarni film
00:25 Detektiv Murdoch
01:10 Gorski liječnik
01:55 Toruk - Prvi let, dokumentarni film
03:15 Dolina sunca, serija
04:00 Tosca - Giacomo Puccini
05:51 Imperij, telenovela

04:35 Pravac na treću
05:05 Dokumentarni film
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:00 Noćne more iz svijeta prirode
10:35 Luka i prijatelji
11:05 McLeodove kćeri
12:00 Izbor sportaša godine, prijenos
13:15 Dvanaest božićnih darova, američki film
14:45 Priča o dupinu, američki film
16:40 Toruk - Prvi let, dokumentarni film
18:00 Mali balun - veliki ljudi, dokumentarni film
18:45 Turnir 4 kafića u Splitu, prijenos
19:45 Glazbeni spotovi

20:05 Božić u Ciboni 2018, prijenos
22:10 Razum i osjećaji, britanski film
00:25 Crna lista
01:07 Dvanaest božićnih darova, američki film
02:34 POPROCK.HR
03:04 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 27.12.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:10 Na dobro vam Salvestrovo
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Dhruv Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Anka, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Šifra
21:00 Puls
22:00 Hrvatska i svijet u 2018.
22:50 Dnevnik 3
23:22 Sve zbog jednog dječaka
23:42 Detektiv Murdoch
00:27 Gorski liječnik
01:12 Dr. Oz

01:52 Tajni život zoološkog vrta
02:37 Kreolski vrtovi: Renesansa kreolskog vrta na Antilima
03:32 Dolina sunca, serija
04:17 Karajan - Ludwig van Beethoven - Koncert za violinu i orkestar u D-molu op. 61
05:06 Na dobro vam Salvestrovo, emisija pučke i predajne kulture
05:36 TV izložba
05:52 Imperij, telenovela

04:35 A forum
05:05 Dokumentarni film
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:00 Noćne more iz svijeta prirode
10:30 Školski sat: O Orašaru
11:05 Pozitivno
11:35 McLeodove kćeri
12:20 U Hestonovu svijetu
13:10 Torukov let, dokumentarni film
13:35 Sve o Eveinu domjenku, američki film
15:05 Kreolski vrtovi: Renesansa kreolskog vrta na Antilima
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajni život zoološkog vrta
17:45 Kutija šibica - polufinala, prijenos
19:50 Glazbeni spotovi
20:05 Klub 7
21:00 Sve najbolje, hrvatski igrani film
22:45 Crna lista
23:30 Stara gundala 2, film
01:12 Sve o Eveinu domjenku, američki film
02:39 POPROCK.HR
03:11 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Zapisi s terena

Sve te čarobne šume

Sve češće moji uvodi u putovanja zvuče kao neka statistička obrada, jer počinjem uvođenjem parametara. Ovog vikenda su parametri bili da je destinacija bliska po kilometraži jer je snijeg opasno najavljen, da destinacija ima novogodišnji sajam ili neki događaj u duhu praznika i da nam, po mogućnosti, ima što ponuditi za dva dana. Ubacili smo sve to u kotač i zavrtili. Sve navedeno, pa čak i više od toga ponudio nam je proteklog vikenda Novi Sad. Pa da krenemo redom.

U srcu Vojvodine, svim cestama lijepo povezan i nikakav problem nije predstavljao snijeg koji je napadao s petka na subotu. Iako je zaista blizu, ne posjećujemo ga dovoljno često, pa smo odlučili da ovaj vikend bude u znaku novosadskih prijatelja, blještavila, vašara, zagrljaja, blagdana ali i Fruške gore. Toliko želja za dva dana da bez dobre organizacije možete svašta propustiti.

Ledena šuma

Ukoliko dobro brojim, ovo je treća godina za redom kako Novi Sad zimu slavi u Ledenoj šumi, a ja, veliki ljubitelj šuma, još nisam bila provjeriti o kakvom divljem zadovoljstvu je riječ, pa smo to morali ispraviti. Riječ je o klizalištu koje se nalazi u Dunavskom parku u vrijeme božićnih i novogodišnjih blagdana. Klizalište je sačinjeno od centralnog natkrivenog dijela, staze za

klizanje oko popularnog jezera u parku, kućica sa suvenirima, poklonima i raznim delikatesama. Svaki dan u ovoj šumi nudi i bogat program, nastupe glazbenih bendova i DJ-eva. Naravno da nismo odoljeli ovoj zabavi, ali samo na kratko, jer je raspored bio gust, a i morali smo čuvati zglobove jer nas je čekala nedjelja i aktivnosti po Fruškoj gori. Suma sumarum, ovo iskustvo bi se moglo nazvati i ledena ili snježna bajka.

Novogodišnji vašari mi postaju opsesija i nešto što mi daje dodatnu energiju, ubrizgava u mene radost i ljubav. Samo joj sebi zvučim kao pokvarena ploča ovih dana kada ljudima pokušavam prenijeti dio emocija. Prosto je nevjerovatno kako mi osmijeh ne silazi s lica i koliko se divim svakom ukrasu na boru, svakoj svjetiljci, instaliranoj svjetlucavoj zvijezdi. Želim apsolutno svaki ukras koji imaju za ponuditi ljudi iz kućica i ne mogu

prestati željeti lijepe želje. I koliko god da mi Novi Sad nikada do sada nije bio na pameti što se tiče novogodišnjih vašara, od sada će biti. Nije to kao u Beču ili Budimpešti, ali ima nešto posebno i intimno što do sada nisam osjetila.

Novosadski *Winter fest* je smješten na Trg slobode, glavni gradski trg, i predstavlja pravi mali zimski festival, bar po tome kako slavi ovo godišnje doba. Na trgu je smješteno dvadesetak kućica, a u njima svega što godi oku i okusima. Piće, hrana, suveniri, novogodišnji ukrasi, šalice u znaku festa iz kojih savršeno izlazi para tek skuhanog vina i čaja. Posebna atrakcija je svakako vožnja u novogodišnjem fijakeru. Raspijevanih tonova ne manjka, a najveselije je u *Raspevanoj jelci*. Poseban dio festa je posvećen prodaji novogodišnjih borova, ali i ostavljanju priloga. Još ako imate sreće da zasniježi u vrijeme vašeg posjeta, ugođaj će biti jedinstven.

Najbolji doček do sada

Nedjelja je bila rezervirana za doček, doček jutra na Fruškoj gori. Što se nas tiče, mogla bi nam takva biti i novogodišnja noć. Dovoljno luda i smjela, dovoljno svijetla i dovoljno u sjajnom društvu. Naši drugari s kojima često šetamo po Fruškoj gori su čekali uvjerljivu najavu snijega da zakažu šetnju, ranu jutarnju, koja će završiti s izlaskom Sunca. Baš sve je tako bilo. Snijega je napadalo koliko je trebalo i šetnja je počela u zakazanih 5 sati ujutro, mrak kao usred noći. I sve svjetluca, od naših lampi i od

vedre noći. Koračamo po sljedećim odrednicama: Paragovo – Popovica (jezero) – vidikovac Čuka – Perina pećina – Orlovo bojište – Orlovo gnijezdo – Paragovo. Vrhunac koji želim podijeliti je čaj koji kuhamo na Orlovom bojištu čekajući dan da svane. U glavi samo vrtim onaj stih *Bijelog dugmeta*: »Samo da je 'vako svaki dan«.

I stvarno, samo neka ovako bude uvijek. Da šljaštimo, blještimo, glamurozno se smijemo, svijetli mrak i mi u njemu jer ta radovanja kao tog snježnog jutra dočekanog u šumskoj šetnji su nešto što ćemo uvijek rado budni sanjati.

Gorana Koporan

Град Суботица
Szabadka Város
Grad Subotica
City of Subotica
Stadt Subotica

Срећан Божић и Нова Година
Kellemes karácsonyt és boldog új évet
Šretan Božić i Nova Godina
Merry Christmas and Happy New Year
Fröhliche Weihnachten und ein gutes neues Jahr

Tivadar Bunford

Председник Скупштине града
A képviselő-testület elnöke
Predsjednik Skupštine grada
Chairman of the City Assembly
Stadtverordnetenvorsther

Богдан Лабан

Градоначелник
Polgármester
Gradonačelnik
Mayor
Bürgermeister

**POSTANIMO
SVJETLOST
ZAJEDNIŠTVA.**

TIJEKOM NAJRADOSNIJEG KRŠĆANSKOG BLAGDANA.

ČESTIT BOŽIĆ!

DEMOKRATSKI SAVEZ
HRVATA U VOJVODINI